

Tanterv

ÁLTALÁNOS ISKOLA

MAGYAR NYELV
MINT ANYANYELV

A decorative graphic on the left side of the page consists of several overlapping circles in shades of blue and pink. A prominent white spiral graphic is centered within one of the circles. The background features a large, semi-transparent pink circle on the right side.

Tanterv

ÁLTALÁNOS ISKOLA

MAGYAR NYELV MINT ANYANYELV

KÖTELEZŐ TANTÁRGY (1561,5 ÓRA)

TANTERV/ÜČNI NAČRT

MAGYAR NYELV MINT ANYANYELV/MADŽARŠČINA kot materinščina
Általános iskola/Osnovna šola

Tantárgyi bizottság/Predmetna komisija:

Pisnjak Mária, SZK Oktatási Intézete, elnök

Balaško Valika, 1. Sz. Kétnyelvű Általános Iskola, Lendva, tag
dr. **Forgács Anna**, tag

Horvat Laura, Kétnyelvű Középiskola, Lendva, tag

László Hermina, Kétnyelvű Középiskola, Lendva, tag

Slavinec Tot Marija, Göntérházi Kétnyelvű Általános Iskola, tag

Szekeress Zdravec Ilona, Göntérházi Kétnyelvű Általános Iskola, tag

Toplak Alenka, Dobronaki Kétnyelvű Általános Iskola, tag

Vida Törnar Judit, 1. Sz. Kétnyelvű Általános Iskola, Lendva, tag

A tantervet írták/Avtorice:

Pisnjak Mária, SZK Oktatási Intézete

Balaško Valika, 1. Sz. Kétnyelvű Általános Iskola, Lendva
dr. **Forgács Anna**

Slavinec Tot Marija, Göntérházi Kétnyelvű Általános Iskola

Szekeress Zdravec Ilona, Göntérházi Kétnyelvű Általános Iskola

Toplak Alenka, Dobronaki Kétnyelvű Általános Iskola

Vida Törnar Judit, 1. Sz. Kétnyelvű Általános Iskola, Lendva

A tantervet bírálták/Strokovna recenzija:

Antalné dr. **Szabó Ágnes**, ELTE, Budapest (nyelv)

dr. **Bokányi Péter**, NYME, Szombathely (irodalom)

Kiadta/Izdala: SZK Oktatási és Sportminisztériuma/Ministrstvo za šolstvo in šport, SZK Oktatási Intézete/
Zavod RS za šolstvo

A minisztérium részéről/Za ministrstvo: dr. **Igor Lukšič**

Az intézet részéről/Za zavod: mag. **Gregor Mohorčič**

Szerkesztette/Uredila: **Nataša Purkat**

A magyar szöveget lektorálta/Jezikovni pregled: dr. **Forgács Anna**

Tervezés/Oblikovanje: **Suzana Kogoj**

Tördeles/Prelom: **Kočevski tisk**

Ljubljana, 2009

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.2:811.511.141

ÜČNI načrt. Madžarščina kot materinščina [Elektronski vir] : osnovna šola = Tanterv. Magyar nyelv mint anyanyelv : általános iskola /
[avtorice Pisnjak Mária ... et al.]. - Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2009

Način dostopa (URL):

http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/predmeti_obvezni/Magyar_nyelv_mint_anyanyelv_obvezni.pdf

ISBN 978-961-234-806-9 (Zavod RS za šolstvo)

1. Vzp. stv. nasl. 2. Pisnjak, Mária

244318976

A tantervet az SZK Közoktatási Szaktanácsa 2008. június 12-i 114. ülésén hagyta jóvá./Sprejeto na 114. seji
Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 12. 6. 2008.

TARTALOM:

---

1 A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA.....	5
2 A TANTÁRGY ÁLTALÁNOS CÉLJAI, A KULCSKOMPETENCIÁK ÉS KERESZTTANTERVI TÉMÁK	6
2.1 A tantárgy általános céljai	6
2.2 A kucskompetenciák.....	7
2.3 Kereszttantervi témák.....	10
3 FEJLESZTÉSI CÉLOK ÉS TARTALMAK.....	12
3.1 Első szakasz (1–3. osztály)	12
3.1.1 Nyelvi nevelés	12
3.1.1.1 Beszédértés, beszéd.....	12
3.1.1.2 Olvasás (szövegértés).....	14
3.1.1.3 Írás (íráshasználat, szövegalkotás).....	15
3.1.1.4 Anyanyelvi ismeretek, fogalmak	16
3.1.2 Irodalmi nevelés.....	18
3.1.2.1 Szövegértés és szövegalkotás szóban, memoriterek	18
3.1.2.2 Olvasás (szövegelemzés).....	19
3.1.2.3 Írás, írásbeli szövegalkotás	21
3.1.2.4 Javasolt irodalmi szövegek.....	22
3.1.3 A tanulási képesség fejlesztése	23
3.2 Második szakasz (4–6. osztály)	23
3.2.1 Nyelvi nevelés	23
3.2.1.1 Beszédértés, beszéd.....	23
3.2.1.2 Olvasás, szövegértés.....	25
3.2.1.3 Írás, írásbeli szövegalkotás	26
3.2.1.4 Anyanyelvi ismeretek, fogalmak	26
3.2.2 Irodalmi nevelés.....	29
3.2.2.1 Szövegértés és szövegalkotás szóban, memoriterek	29
3.2.2.2 Olvasás, szövegelemzés	30
3.2.2.3 Írásbeli szövegalkotás	33
3.2.2.4 Fogalmak	34
3.2.2.5 Javasolt irodalmi szövegek.....	34
3.2.3 A tanulási képesség fejlesztése	35
3.3 Harmadik szakasz (7–9. osztály).....	36
3.3.1 Nyelvi nevelés	36
3.3.1.1 Beszédértés, beszéd.....	36
3.3.1.2 Olvasás, szövegértés.....	38
3.3.1.3 Írás, írásbeli szövegalkotás	39
3.3.1.4 Anyanyelvi ismeretek, fogalmak	40

3.3.2 Irodalmi nevelés.....	42
3.3.2.1 Szövegértés és szövegalkotás szóban, memoriterek	42
3.3.2.2 Olvasás, szövegelemzés	44
3.3.2.3 Írásbeli szövegalkotás	47
3.3.2.4 Fogalmak	48
3.3.2.5 Javasolt irodalmi szövegek.....	48
3.3.3 A tanulási képesség fejlesztése	49
4 Várt teljesítmény	50
4.1 Várt teljesítmény az 1. szakasz végén	50
4.1.1 Várt teljesítmény az 1. osztály végén.....	51
4.1.2 Várt teljesítmény a 2. osztály végén.....	51
4.1.3 Várt teljesítmény a 3. osztály végén.....	52
4.2 Várt teljesítmény a 2. szakasz végén	53
4.2.1 Várt teljesítmény a 4. osztály végén.....	55
4.2.2 Várt teljesítmény az 5. osztály végén.....	56
4.2.3 Várt teljesítmény a 6. osztály végén.....	57
4.3 Várt teljesítmény a 3. szakasz végén	59
4.3.1 Várt teljesítmény a 7. osztály végén.....	61
4.3.2 Várt teljesítmény a 8. osztály végén.....	62
4.3.3 Várt teljesítmény a 9. osztály végén.....	64
5 TANTÁRGYKÖZI KAPCSOLATOK.....	67
6 MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ	68
7 A TELJESÍTMÉNY ÉRTÉKELÉSE	74

1 A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA

A magyar nyelv mint anyanyelv tantárgy a muravidéki kétnyelvű általános iskolákban közismereti tantárgy, amelynek alapvető célja a magyar anyanyelvű tanulók anyanyelvi kifejezőképességének fejlesztése, az anyanyelvi kultúra és irodalmi műveltség megalapozása és gazdagítása. A tantárgy célja továbbá felkészíteni a tanulókat az anyanyelvükön való továbbtanulásra, az élet-hosszig tartó tanulásra, a munkaerőpiacon való eredményes boldogulásra, szükség esetén pályamódosításra.

A tantárgy tanulása kialakítja a tanulóknál az anyanyelven való megértést és kifejezést, fejleszti a beszédértést, a szövegértő olvasás, az értelmes, helyes és szép magyar beszéd és írás, illetve a helyesírás készségét és képességét. Elsajátíttatja a különböző beszédhelyzetekben folyó kulturált szó- és írásbeli kommunikációt, felkészít a kommunikációs helyzeteknek megfelelő nyelvi magatartásra.

Alakítja a tanulók szemléletét, gazdagítja a magukról és a világról megszerezhető ismereteiket, formálja világnézetüket, esztétikai és morális értékítéletüket, kritikai érzéküket, öntudatukat, logikus gondolkodásukat, fejleszti az önálló tanulás és az önművelés képességét, ösztönzi az olvasási kedvet.

Ápolja és hagyományozza az anyanyelvi örökséget. Tudatosítja a magyar nyelv különleges helyzetét, azt, hogy a magyar nyelv a Szlovén Köztársaságban a Muravidék nemzetiségileg vegyesen lakott területén a szlovén nyelvvel egyenrangú hivatalos nyelv, az itt élő magyarok anyanyelve, a Magyar Köztársaság államnyelve, az Európai Unió egyik hivatalos nyelve.

A nyelvi és irodalmi nevelés a tantárgyon belül szétválaszthatatlan egységben valósul meg a nem művészi és a művészi szövegek befogadása, olvasása, szóbeli és írásbeli alkotása révén.

2 A TANTÁRGY ÁLTALÁNOS CÉLJAI, A KULCSKOMPETENCIÁK ÉS A KERESZTTANTERVI TÉMÁK

2.1 A tantárgy általános céljai

A tantárgy alapja az anyanyelven folytatott kommunikáció kulcskompetencia, amely tulajdonképpen meghatározza a tantárgy általános céljait. A kompetenciából kiindulva a tantárgy általános céljai a következők:

1. A tanulóknak erősödik pozitív viszonyuk az anyanyelvükhöz, tudatosulnak bennük az anyanyelv különböző szerepei az élet különböző színterein, külön hangsúllyal az iskolai életben betöltött ismeretszerzési funkció:
  - A tanulóknak tudatosul, hogy az anyanyelv segítségével lehet legtermészetesebben és legeredményesebben kifejezni érzelmi és gondolati világukat.
  - Tudatosul bennük, hogy anyanyelvük az itt élő magyarok anyanyelve, a nemzetiségileg vegyesen lakott területen a szlovén nyelvvel egyenrangú hivatalos nyelv, a Magyar Köztársaság államnyelve, továbbá azt, hogy más országokban is élnek magyarok.
  - Két-, illetve többnyelvű közösségekben élőként toleranciát tanulnak más nyelvek és kultúrák iránt, egyúttal erősítik nemzeti öntudatukat.
2. A tanulók különbséget tesznek a köznyelv, illetve a regionális köznyelv, valamint nyelvjárásuk között:
  - Fokozatosan tudatosodik bennük, mikor, hol, milyen körülmények között használható a nyelvjárási változat, és mikor kötelező a köznyelvi forma.
  - Fejlesztik a köznyelvi kifejezés készségét.
3. A tanulók elsajátítják a társas-társadalmi tevékenységhez, együttműködéshez szükséges nyelvi és kommunikációs képességeket, a szó- és írásbeli önkifejezés szabályait, a körülményeknek és a mindenkori szituációnak megfelelő kulturált nyelvi magatartást.
4. A tanulók fejlesztik különböző nem művészi szövegek befogadásának és alkotásának készségét:
  - Életkoruknak és értelmi képességeiknek megfelelő szövegek hallgatásával és olvasásával elsajátítják a különböző szövegek befogadásának stratégiáit, amelyek az eredményes és hatékony tanulás alapfeltételei.
  - Felismerik, hogy a szövegekből információkat gyűjthetnek, ismereteket szerezhetnek, megismerik a fiktív és a tárgyi világot, megtanulnak kritikusan viszonyulni a hallott, olvasott szövegekhez, felismerik az esetleges manipulatív szándékot.
  - Szóban és írásban kifejezik a szövegek kapcsán felmerült gondolataikat, szándékaikat, érzelmeiket.

5. A tanulók irodalmi szövegeket olvasva, azokról beszélgetve, azokat elemezve olvasókká válnak:

- Felismerik, hogy az irodalmi művek olvasása elsősorban élmény, s hogy a mű jelentését a mű és az olvasó találkozása teremti meg.
- Felismerik, hogy az irodalomelméleti és -történeti tudás segíti őket a művek értelmezésében.
- Az olvasás során alakítják világnézetüket, erkölcsi értékrendjüket, fejlesztik önismeretüket.
- Magyar irodalmi művek olvasásával erősítik ön- és nemzeti azonosságukat, más népek irodalmának olvasásával gazdagítják műveltségüket, fejlesztik szociális kompetenciájukat.
- Az irodalmi művek kapcsán szóban és írásban megfogalmazzák a szöveg nyújtotta élményeket, gondolatokat, véleményeket, fejlesztik szövegalkotási készségüket.

2.2 Kulcskompetenciák

A magyar nyelv és irodalom tantárgy az anyanyelven folytatott kommunikáció kulcskompetencia fejlesztését szolgálja. Az anyanyelven folytatott kommunikáció a gondolatok, érzések, tények és vélemények kifejezésének és értelmezésének képessége szóban és írásban. Az egyén számára lehetővé teszi, hogy a helyes és választékos nyelvhasználat révén bekapcsolódjék a társadalmi és kulturális életbe, az oktatásba és képzésbe, a munkába, a családi életbe és a szabadidős tevékenységekbe.

A tanulók az iskolába lépés előtt először a szűkebb környezetüktől sajátítják el a magyar nyelvet. Az iskola feladata ennek az ösztönös nyelvtudásnak a formálása, a nyelvi tudatosság fejlesztése. Az első szakasz legfontosabb feladata az olvasás és az írás megtanítása, mely egyben a további anyanyelvi nevelés alapja is. Ebben a szakaszban arányosan fejlesztjük az anyanyelvi nevelés egyes területeit, kiemelt feladat azonban a szókincs gyarapítása és a használt szavak jelentésrétegeinek, stílusértékének és különféle használatainak a megismerése és tudatosítása. Fontos terület a nyelvtan tanítása is, mert az tudatosabbá teszi a nyelvhasználatot, s így megalapozza a szövegértés és szövegalkotás összetettebb műveleteit. A tanulókat spontán alkotóképességükre és a játék örömeire alapozva kell a hétköznapi életben gyakori szövegműfajok tudatos és kreatív használatára nevelni.

A tantárgy keretében különböző módon és eszközökkel a további hét kompetenciát is fejlesztjük.

1. Idegen nyelveken folytatott kommunikáció

Az idegen nyelveken folytatott kommunikáció nagyrészt megegyezik az anyanyelven folytatott kommunikációval: gondolatok, érzések, tények és vélemények megértésének, kifejezésének és értelmezésének szóban és írásban történő képességén alapul.

Az idegen nyelv tanulása elképzelhetetlen az anyanyelvi kompetenciák magas szintű és tudatos birtoklása nélkül. Az idegen nyelvi kommunikáció alapvető feladata az anyanyelvi kommunikációhoz hasonlóan a szövegértési és szövegalkotási kompetencia fejlesztése változatos tevékenységformák, különféle kommunikációs helyzetek révén.

A tanulók:

- fejlesztik a közvetítés és összehasonlítás készségét, tudatosítják a hasonlóságokat és különbségeket,
- összehasonlítják a szlovén és a magyar társadalmi hagyományokat,
- pozitív viszonyt alakítanak ki más nyelvekkel, tisztelik a kulturális sokféleséget.

2. A matematikai és természettudományi kompetencia

A matematikai kompetencia a matematikai gondolkodás fejlesztésének és alkalmazásának képessége a mindennapok problémáinak megoldása érdekében.

A tanulók:

- fejlesztik a logikus és térbeli gondolkodást,
- természettudományos témájú szövegek olvasásával jobban megértik a természeti világot, a technológiai vívmányokat stb.,
- helyesírási készségek fejlesztésekor elmélyítik a számokra és mértékekre vonatkozó ismereteiket.

3. Digitális kompetencia

A digitális kompetencia magában foglalja az információs társadalmi technológiák magabiztos és kritikus használatát különböző célokra (szabadidő, tanulás, munka). Korunkban a gyerekek egy része már az iskolába lépés előtt is rendelkezik a digitális kompetencia egyes elemeivel. Az iskola ezekre és a gyerekek érdeklődésére építve fejlesztheti ezt a kompetenciát, a tudatosságra, a szelekció képességére, az értelmes és ésszerű felhasználásra nevelve.

A tanulók:

- a számítógép segítségével információkat keresnek, értékelnek, tárolnak, előállítanak, bemutatnak és cserélnek,
- használják a főbb számítógépes alkalmazásokat, például a szövegszerkesztést, adattáblázatok, adatbázisokat, információtárolást és -kezelést,
- fejlesztik az információ hitelességének és megbízhatóságának felismerési képességét, ismerik és tiszteltben tartják a használathoz tartozó jogi és etikai elveket.

4. A tanulás elsajátítása

A tanulás elsajátítása az a képesség, amellyel az egyén a tanulásra törekszik, és azzal foglalkozik, megszervezi saját tanulását, beleértve az idővel és információval való hatékony gazdálkodást is, mind az egyéni, mind a csoportos tanulás során.

Az önálló tanulás képességének megalapozásához szükséges, hogy a tanulók elsajátítsák az önálló, kreatív és magabiztos feladatvégzést. Ennek legfőbb eszköze a folyamatos egyéni és csoportos tevékenység típusok alkalmazása, az önálló tanulás technikai ismereteinek elsajátítása, az egyéni tanulási stílus kialakítása, a hatékony tanulási szokások felismerése. A tanulóknak fel kell ébreszteni az ismeretszerzés legkülönbözőbb forrásainak kreatív használatára való igényt és képességet. Fokozni kell a tevékenységvégzésben a tanulók tudatosságát, kitartását és igényességét.

A tanulók:

- megismerik és elsajátítják a tantárgy speciális tanulási stratégiáit, felismerik saját erős és gyenge pontjaikat,
- fejlesztik a tanuláshoz szükséges alapvető készségeket: az írást, az olvasást, az IKT készségeket,
- fejlesztik koncentráció és tervező készségüket, önértékelésüket, erősítik önbizalmukat,
- gyakorolják a csoportban való munkát és az együttműködést,
- fokozzák tudásanyagukat, a már tanult ismereteket különböző iskolai és élethelyzetekben alkalmazzák.

5. Szociális és állampolgári kompetencia

Magában foglalja a személyi, személyközi és interkulturális kompetenciákat, meghatározza a viselkedés minden olyan formáját, amely arra teszi képessé az egyént, hogy hatékony és építő módon vegyen részt a társadalmi és szakmai életben. Az állampolgári kompetencia felkészíti az egyént a közügyekben való aktív részvételre.

Az iskolás gyermek alapvető környezete az iskola, ezért fontos, hogy a pedagógus elfogadó, pozitív légkört biztosítson a munkához, hogy minden tanuló magabiztosan és örömmel vegyen részt a tevékenységekben.

A tanulók:

- ismerik és betartják a (nyelvi) viselkedési szabályokat, törekednek az általánosan elfogadott (nyelvi) magatartás kialakítására,
- gyakorolják az adekvát kommunikációt különféle környezetekben, a toleráns magatartást, a különféle nézőpontok kifejezését és megértését,
- gyakorolják a hatékony együttműködést másokkal, és érdeklődést mutatnak a helyi problémák iránt,
- fejlesztik a tárgyalókészséget és az együttérzési képességet,
- szereplések során megtanulják kezelni a stresszt, és erősítik önbizalmukat,
- irodalmi művek olvasása során tudatosítják a nemek, népek, nyelvek közti egyenlőséget,
- szövegek kapcsán bővítik ismereteiket aktuális eseményekről, valamint a nemzeti történelem fő eseményeiről,
- fejlesztik felelősségérzetüket.

6. Kezdeményezőképtetés és vállalkozói kompetencia

A kezdeményezőképtetés és vállalkozói kompetencia az egyén azon képességére utal, hogy elképzeléseit meg tudja valósítani. Ide tartozik a kreativitás, az innováció és a kockázatvállalás, valamint annak képessége, hogy az egyén célkitűzései érdekében terveket készít és visz véghez.

A tanulók:

- különböző tanulási technikák alkalmazásával fejlesztik tervezési, szervezési, vezetés, valamint együttműködési képességüket,
- fejlesztik kommunikációs, elemző és értékelő képességüket,
- fejlesztik kezdeményezőképtetésüket, a kitartó feladatvégzés képességét,
- fejlesztik erős és gyenge pontjaik felismerésének képességét.

7. Kulturális tudatosság és kifejezőkészség

A kompetencia magában foglalja a különböző művészeti ágakban és különböző kifejezési formákban megjelenő erkölcsi tartalmak és esztétikai értékek befogadását.

A tanulók:

- megismerik a helyi és a nemzeti kulturális örökség értékeit,
- megértik a régió kulturális és nyelvi sokféleségét, igényt tartanak ennek megőrzésére,
- kialakítják a művek és előadások tiszteletének és élvezetének képességét,
- képességeiknek és érdeklődésüknek megfelelően különböző kifejezési formákban gyakorolják az önkifejezést, egyben fejlesztik kreativitásukat,
- pozitív viszonyt alakítanak ki a kulturális sokféleség iránt.

2.3 Kereszttantervi témák

---

1. Énkép, önismeret

Az iskola és főképp az anyanyelvet oktató pedagógus köteles – különösképpen a gyerekek iskolába lépésekor – olyan légkört biztosítani, amelyben a tanulók biztonságban, elfogadottnak és sikeresnek érzik magukat. Az első szakaszban oktató tanító szeretettel viszonyuljon tanulóihoz, de ne legyen tolakodó és személyeskedő. A kisiskolásokat segítse abban, hogy felismerjék belső értékeiket, hogy a feladatokat kihívásnak tekintsék, a hibákat ne kudarcként éljék meg, és váljanak egyre önállóbbá.

A tanulók leginkább közös tevékenységben való részvétellel sajátíthatják el azokat a magatartási szabályokat és szokásokat, amelyek hozzásegítenek a környezetükhöz való pozitív viszonyulás kialakításához. A magyartanár számára lehetőség és egyben kötelesség a tanulók reális önismertetének továbbfejlesztése, a felelős magatartás alakítása.

2. Hon- és népismeret

A magyarórák keretében a tanulók nemcsak nyelvi és irodalmi ismereteket szereznek, hanem ismerkednek a magyar történelemmel, honismerettel, művelődési élettel stb. A magyaróra a kétnyelvű iskolában a tanulók identitástudata erősítésének legfontosabb színtere. Fontos, hogy a tanulóknak erősítsük anyanyelvükhöz és a magyarsághoz való egészséges ragaszkodást. Ezt az első és második szakaszban ilyen témájú szövegek megismerésével, közös énekléssel és más tevékenységekkel is megvalósíthatjuk. Már kisiskolás korban tudatosítani kell a tanulóknak, hogy természetes dolog, hogy egy országban az államalkotó nép mellett más nemzetiségek és népcsoportok is élnek, és ez nemcsak szűkebb hazánkra érvényes. Ezzel meg kell alapozni a nyitottságot, a más népek és nemzetiségek kulturális értékeivel való ismerkedést, valamint azok elfogadását és tiszteletét.

Nemzetiségi létünkéből kifolyólag fontos, hogy a tanulók ismereteket szerezzenek a helyi hagyományokról, a lakóhely múltjáról, kulturális és természeti értékeiről.

3. Európai azonosságtudat

A tanulókat a különböző kultúrák, különböző nemzetiségek elfogadására, a másság tiszteletére neveljük. Személyes tapasztalatok felhasználásával, a nemzetközi együttműködésről szerzett információkkal gazdagítjuk tudásukat. Ösztönözzük őket az önálló vélemény megfogalmazására társadalmi, történelmi eseményekről, jelenségekről és személyekről.

4. Lelki egészség

A tanuló lelki egészségét nagyban befolyásolja, hogyan alakulnak a kortársakkal való kapcsolatai, milyen a közösségben elfoglalt pozíciója, vannak-e barátai, tud-e barátságot fenntartani. Ehhez néha az anyanyelvtanár közvetett segítségére is szükség van, aki megfelelő szervezéssel és beszélgetésekkel az osztályközösségben segítheti az elfogadást, az együttműködési készséget, a kölcsönös segítségnyújtást.

3 FEJLESZTÉSI CÉLOK ÉS TARTALMAK

3.1 Első szakasz (1–3. osztály)

3.1.1 NYELVI NEVELÉS

3.1.1.1 Beszédértés, beszéd

A tanulók gyakorolják a gondolatok, információk, érzelmek és vélemények egyszerű, érthető és hatékony közlését. Törekednek a különféle mondatok felismerésére és helyes használatára, a közlési célnak és szándéknak megfelelően. Figyelnek a gondos hangképzésre, a megfelelő beszédlégzésre és hangoztatásra. Igyekeznek összehangolni a szóhasználatot és a testbeszédet a kifejezendő tartalommal és a hallgatóval.

1.	2.	3.
1. A tanulók gyakorolják a szóbeli párbeszédes kommunikációt.		
Fokozatosan fejlesztik a különböző autentikus párbeszédes szituációkban való részvétel gyakorlatát:		
<ul style="list-style-type: none"> • megismerik és használják a megszólításokat, a köszönési formákat, a tegezést és a magázást, • bemutatkoznak kortársaknak és felnőtteknek, • értelemszerűen részt vesznek kortársakkal és pedagógussal folytatott egyszerűbb párbeszédekben, <i>ilyeneket kezdeményeznek,</i> • kérést, tudakozódást fejeznek ki, használva a megfelelő udvariassági formákat (<i>kérem, légy szíves, legyen szíves</i>), • köszönetet, gratulációt fejeznek ki, <i>elnézést és bocsánatot kérnek,</i> használva a megfelelő formákat (<i>köszönöm, gratulálok, elnézést/bocsánatot kérek</i>).		
Szerepjátékban gyakorolják a különböző beszédpartnerekkel folytatott beszélgetéseket, a különböző beszédhelyzeteket és a telefonbeszélgetést.		
		A pedagógus segítségével <i>megvizsgálják a közlésmód megfelelőségét,</i> a beszédpartnerek viszonyát, a testbeszédet.
Megfigyelik a nem verbális kommunikáció néhány elemét (pl. a testbeszédet).		

2. A tanulók életkoruknak megfelelő rövid monologikus szöveg(részlet)eket hallgatnak (néznek) meg, azokról beszélgetnek, majd maguk is alkotnak hasonlókat.

A tanulók fokozatosan fejlesztik a:

- tanítói közlések, utasítások, magyarázatok, felolvasások, elbeszélések, leírások,
- tanuló társaik közléseinek (esemény- vagy tartalommondás,

személyek, tárgyak bemutatása stb.) befogadóképességét.

Rövid ismeretterjesztő (környezetismereti témájú) szövegeket hallgatnak meg, majd:

- megkeresik a lényeges adatokat,
- válaszolnak a szövegre vonatkozó kérdésekre.

3. Fokozatosan fejlesztik a szóbeli monologikus kommunikáció képességét.

Spontán megnyilatkoznak mindennapi témákról.

Beszédgyakorlatokat készítenek előre megadott témában, tanítói kérdések (és/vagy képanyag) segítségével:

- mesélnék élményeikről, egy napjukról, hetükről, feladataikról,
- elmesélik, hol, mikor mit csinálunk (pl. ősszel, tavasszal, nyáron: a természetben, a *mezőn*, a kertben, az utcán, a szabadidőben),

- bemutatják önmagukat,
- bemutatják kedvenc állatukat/*játékukat*

- bemutatják valamely családtagjukat, *barátjukat*, osztálytársukat,
- kép alapján bemutatnak személyeket, állatokat, *tárgyakat*,

- *elmesélik, mit fognak csinálni a jövőben* (tanítás után, a hétvégén),

- megfigyelik a nem verbális kommunikáció néhány elemét (pl. a testbeszédet).

3.1.1.2 Olvasás (szövegértés), szövegalkotás

A tanulók fokozatosan elsajátítják az olvasás jelrendszerét és fejlesztik az olvasástechnikát.

1.	2.	3.
1. A tanulók fejlesztik az olvasási készséghez és technikákhoz szükséges készségeket, képességeket.		
<ul style="list-style-type: none"> Megfigyelnek tárgyakat, vonalakat, csoportosítják őket hasonlóságik, különbségeik alapján. Felismerik az azonos betűket a szavakban, felismerik saját és társaik nevét. Gyakorolják a hangösszevonást, betűket szintetizálnak szótagokká, szavakká. A megismert betűtartományban szavakat, nagyon rövid mondatokat olvasnak. 	<ul style="list-style-type: none"> Gyakorolják a hangösszevonást, betűket szintetizálnak szótagokká, szavakká. Hangosan és némán nyomtatott betűs (és az egyéni sajátosságok figyelembevételével írott betűs) mondatokat, rövid szöveget olvasnak, törekedve a tiszta ejtésre. Megfigyelik és érzékelik a hosszú és rövid hangokat. 	<ul style="list-style-type: none"> Hangosan és némán írott betűs mondatokat, rövidebb szöveget olvasnak. Hangos olvasásnál törekednek a tiszta hangképzésre, a szavak és <i>szó szerkezetek helyes hangsúlyozására</i>, a mondatfajták (kijelentő, kérdő, felszólító) megfelelő hanglejtésére.
2. A tanulók rövid egyszerű köznapi és közéleti szövegek hangos és néma olvasásával fejlesztik olvasási technikájukat, olvasásértési készségüket.		
Hangosan »olvassák« a környezetükben gyakran előforduló jeleket, piktogramokat (pl. egyszerű közlekedési táblák és más piktogramok), majd maguk is alkotnak ilyeneket.	Hangosan és némán olvassák a környezetükben gyakran előforduló szöveges feliratokat (tiltások, <i>rövid közlemények</i>).	
Tanítói segítséggel vagy önállóan elmondják:		
<ul style="list-style-type: none"> mi a piktogram jelentése, üzenete. 	<ul style="list-style-type: none"> mi a felirat üzenete. 	
<i>Maguk is alkotnak hasonló piktogramokat, illetve feliratokat, azokat bemutatják és megbeszélik.</i>		
	Hangosan és némán nyomtatott betűs szövegeket olvasnak: <ul style="list-style-type: none"> egyszerű személy- és állatleírást, rövid utasítást, órarendet, tartalomjegyzéket. 	<ul style="list-style-type: none"> egyszerű üdvözlőt, gratulációt, meghívót, sms-t.
	Megértik az olvasott szöveg szó szerinti jelentését, válaszolnak a tanítói kérdésekre; tanítói segítséggel vagy önállóan megállapítják: <ul style="list-style-type: none"> a feladót és a címzettet, a szándékot, a lényeges adatokat, <i>megfigyelik a szöveg megformálását.</i> 	

3.1.1.3 Írás (íráshasználát, szövegalkotás)

A tanulók elsajátítják az írás jelrendszerét, begyakorolják az eszközszintű íráshasználátot. Mondatokat, majd fokozatosan néhány mondat összekapcsolásával szöveget alkotnak. Gyakorolják a tagolást, alkalmazzák a tanult helyesírási, nyelvhasználati és nyelvhelyességi ismereteket.

1.	2.	3.
<p>1. A tanulók fokozatosan elsajátítják az írástechnika elemeit, a betűk és betűkapcsolatok írását, illetve a helyesírás alapjaival együtt a lendületes és tetszetős írás technikáját.</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • Az írástanulás előkészítése érdekében gyakorolják: <ul style="list-style-type: none"> – a helyes testtartást, – a ceruza és más írószerek fogását, – a tájékozódást saját testükön, térben és papírlapon, – az irányok megfigyelését (balról jobbra, föntről lefelé), – a betű- és számelemek vázolását. • Gyakorolják a hang- és szótagfelismerést (hely, sorrend). • Felfogják a hang és betű különbségét és kapcsolatát, a tanult betűket megfelelő hanghoz kötik. • Nyomtatott nagybetűket másolnak, majd önállóan írnak, pl. gyakran használt, ismert szavakat. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gyakorolják a nyomtatott kis- és nagybetűk, majd írott kisbetűk (és az egyéni sajátosságok figyelembevételével nagybetűk) önálló írását, ügyelve a megfelelő elrendezésre, nagyságra és a szépírásra. • Szavakat, mondatokat, <i>rövidebb szöveget</i> másolnak. Önállóan és tollbamondás után szavakat, rövid mondatokat írnak. • Megfigyelik a mondatok tagolását (mondatkezdő nagybetű, mondatvégi írásjel), megállapítják szavaik számát. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gyakorolják az írott kis- és nagybetűk önálló írását, ügyelve a megfelelő elrendezésre, a szépírásra, a pontosságra, a tempó fokozására. • Mondatokat, rövidebb szöveget másolnak. Önállóan és tollbamondás után mondatokat és rövid szövegeket írnak. • A leírtakat felszólításra ellenőrzik és <i>kijavítják</i>. • Megfigyelik a mondatok írásképét: mondatkezdő nagybetű, mondatvégi írásjel, szavakra tagoltság. • Barátkoznak a számítógép billentyűzetével: mondatokat, <i>rövid szövegeket</i> írnak gépen.
<p>2. A tanulók egyszerű szövegeket alkotnak írásban.</p>		
<p>A nyelvhelyességre és a tetszetős írásképre ügyelve, a műfaji követelményeknek megfelelően alkotnak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • egyszerű elbeszélést és leírást, 		
	<ul style="list-style-type: none"> • rövid utasítást, • órarendet, tartalomjegyzéket, 	<ul style="list-style-type: none"> • üdvözlőt, gratulációt, meghívót, sms-t.
<ul style="list-style-type: none"> • összehasonlítják szövegeiket, és azokról egyszerű véleményt mondanak. 		

3.1.1.4 Anyanyelvi ismeretek, fogalmak

A tanulók elsajátítanak az igényes nyelvhasználathoz szükséges nyelvtani ismereteket. Felismerik a nyelvi-nyelvtani jelenségeket a gyakorlati tudás alapján. Felismerik az anyanyelv és más nyelvek különbségét.

1.	2.	3.
<p>1. Gazdagítják szókincsüket, kifejezőképességüket, fejlesztik nyelvhelyességi, helyesejtési és helyesírási készségüket.</p>		
<p>A tanulók gazdagítják szókincsüket:</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • megneveznek személyeket, állatokat, növényeket, tárgyakat, eseményeket, • ellentétes jelentésű szavakat keresnek, • kicsinyítőképzős, becéző szavakat keresnek. 	<ul style="list-style-type: none"> • rokon és ellentétes jelentésű szavakat keresnek, • példák alapján igéből főneveket képeznek (a cselekvés megnevezésére), • szócsaládokat képeznek. 	<ul style="list-style-type: none"> • rokon és ellentétes jelentésű szavakat, alá- és fölérendelt fogalmakat gyűjtenek, • példák alapján igéből főneveket képeznek (a cselekvés, illetve a cselekvő megnevezésére), • példák alapján főnévből melléknévet képeznek, • szócsaládokat képeznek.
<p>Fejlesztik megfigyelőképességüket és logikai gondolkodásukat, valamint kifejezőképességüket:</p> <ul style="list-style-type: none"> • megállapítják személyek és dolgok tulajdonságait, azokat összehasonlítják, és ezt nyelviileg kifejezik (melléknévek), • megállapítják személyek és dolgok mennyiségét, azokat összehasonlítják, és ezt nyelviileg kifejezik (töszámszavak, határozatlan számszavak), • meghatározzák személyek és dolgok helyzetét (<i>itt, ott, elöl, hátul, kint, bent</i> stb. helyhatározószók; <i>-ban, -ben, -n</i> ragos névszók, <i>alatt, felett</i> stb. névutók) és mozgását (<i>-ból, -ből, -ba, -be, -ban, -ben</i> ragos névszók; <i>elé, előtt, fölé, fölött</i> stb. névutók), • megállapítják és nyelviileg kifejezik események időbeli sorrendjét (<i>most, korábban, után, ma</i> stb.). 		
<p>Fejlesztik nyelvhelyességi, helyesejtési és helyesírási készségüket:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gyakorolják a hangok és hangkapcsolatok tiszta ejtését, a szó- és mondathangsúlyt, a hanglejtést, 		
<ul style="list-style-type: none"> • gyakorolják és tudatosítják az egyeztetést. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gyakorolják: <ul style="list-style-type: none"> – a mondatkezdő nagybetű és a mondatzáró írásjelek (pont, kérdőjel, felkiáltójel) használatát, – a személynevek helyesírását, – a rövid és a hosszú magán- és a mássalhangzók jelölését, – a <i>j</i> és <i>ly</i> jelölését, 	

		<ul style="list-style-type: none"> • a gyakoribb állatnevek, illetve a környezetükben előforduló egyszerűbb földrajzi nevek helyesírását, • a szavak elválasztását egyszerűbb esetekben, • a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok írását.
--	--	---

2. A tanulók beszélgetnek nyelvi környezetükről, a magyar nyelv szerepéről és helyzetéről.

<ul style="list-style-type: none"> • Tudatosítják, mire való a nyelv, • megismerik a kommunikáció más módjait, • beszélgetnek a nem nyelvi kommunikációról. 	<ul style="list-style-type: none"> • Beszélgetnek más, általuk ismert nyelvekről, • megállapítják az iskolában és otthon használt magyar nyelv közti különbségeket, • tudatosítják, hogy környezetükben több nyelven (szlovén, magyar, horvát) beszélnek az emberek, • tudatosítják az anyanyelv szerepét a gyermek életében. 	<ul style="list-style-type: none"> • Beszélgetnek a Szlovéniában használt nyelvek helyzetéről, • beszélgetnek a magyar nyelv használatáról itthon, az anyaországban és másutt a világon, • tudatosítják, hogy az anyanyelv megőrzése mellett fontos más nyelveket is tanulni, • tudatosítják, hogy minden nyelv egyenrangúan értékes, • fejlesztik a más nyelven beszélők iránti toleranciát.
--	---	--

3. Fogalmak

A tanulók értik és használják az alábbi fogalmakat:

- hang, betű, szótag, szó,

	<ul style="list-style-type: none"> • magánhangzó, mássalhangzó, • mondat, pont, kérdőjel, felkiáltójel, • kis és nagy kezdőbetű, • anyanyelv, idegen nyelv, második nyelv,
	<ul style="list-style-type: none"> • kijelentő mondat, kérdő mondat, felkiáltó mondat, • államnyelv, hivatalos nyelv.

3.1.2 IRODALMI NEVELÉS

3.1.2.1 Szövegértés és szövegalkotás fejlesztése szóban, memoriterek

A tanulók elmondják mozgókép- és színházi élményeiket, összefoglalják a hallott irodalmi szövegek tartalmát. Ismert szövegeket jelenítenek meg dramatikus játékkal. Szöveghűen megtanulják a memoritereket.

1.	2.	3.
1. A tanulók életkoruknak megfelelő szépirodalmi szövegeket hallgatnak meg, a hallottakról beszélgetnek.		
<ul style="list-style-type: none"> • Meséket, verseket, ritmikus mondókákat, gyermekdalokat hallgatnak meg, • egyszerűen megfogalmazzák benyomásaikat, gondolataikat.	<ul style="list-style-type: none"> • Meséket, verseket, egyéb szépirodalmi szövegeket hallgatnak meg, tanítói előadásban vagy hanghordozóról, az internetről, • egy-két mondatban megfogalmazzák benyomásaikat, gondolataikat.	
2. A tanulók színházi előadások, filmek megtekintése révén jutnak irodalmi élményekhez.		
<ul style="list-style-type: none"> • Megtekintenek színházi vagy bábelőadást, rajzfilmeket, gyermekfilmeket, meghallgatnak rádiójátékot, • egyszerűen megfogalmazzák az előadás, ill. film tartalmát, cselekményét,	<ul style="list-style-type: none"> • néhány mondatban megfogalmazzák benyomásaikat, gondolataikat.	
3. A tanulók az irodalmi szövegekhez kapcsolódva szóban megnyilvánulnak.		
<ul style="list-style-type: none"> • Ismert történetet mutatnak be bábozással, dramatizálással, fejlesztve identifikációs készségüket,	<ul style="list-style-type: none"> • megtanulnak és elmondanak néhány mondókát, találós kérdést, szólást, közmondást és verset.	<ul style="list-style-type: none"> • megtanulnak és elmondanak néhány verset és rövid prózai részletet, hangulatukat <i>hangszínnel</i> és mozgással érzékeltetik.
4. Az irodalmi szövegekhez kapcsolódva kreatív jellegű szövegeket alkotnak szóban.		
<ul style="list-style-type: none"> • Gyakorolják a mesélő stílust, • elképzelt történet alkotnak, • folytatnak megkezdett történetet, • az előzmények ismeretében következtetnek a befejezésre,		<ul style="list-style-type: none"> • átalakítanak ismert mesét (más befejezés kitalálása), • <i>értékelik a szereplők magatartását.</i>

3.1.2.2 Olvasás (szövegelemzés)

Gyakorlják a szépirodalmi szövegek hangos és néma értő olvasását, megértik az egyszerű irodalmi szövegek szó szerinti jelentését. Megfogalmazzák véleményüket az olvasott szövegekben megjelenő szereplőkről, azok cselekedeteiről, helyzetekről.

1.	2.	3.
1. A tanulók hangosan és némán olvasnak irodalmi szövegeket, fejlesztve az olvasástechnikát és az értő olvasás képességét.		
<ul style="list-style-type: none"> • Hangosan »olvasnak« képekről, illusztrációkról, • ismert mesét vagy verset »olvasnak« képek segítségével.	<ul style="list-style-type: none"> • Előzetes felkészülés után ismert nagyon rövid verseket, meserészleteket olvasnak hangosan.	<ul style="list-style-type: none"> • Némán és hangosan ismert irodalmi szövegeket olvasnak, ügyelve a tiszta hangképzésre, a szavak és a szó szerkezetek hangsúlyozására, a mondatfajtanak megfelelő hanglejtésre, • előzetes felkészülés után ismeretlen rövid irodalmi szöveget is olvasnak némán és hangosan (szereposztással is).
2. Az olvasott művekről beszélgetnek, szövegértési és egyéb hozzájuk kapcsolódó feladatokat oldanak meg.		
<ul style="list-style-type: none"> • Szóban válaszolnak a tanítói kérdésekre, • a szövegértést rajzban és dramatizálással fejezik ki, • elmondják a szöveghez kapcsolódó saját élményeiket.	<ul style="list-style-type: none"> • Felismerik a címet, • aláhúzzák a szövegben az ismeretlen szavakat, • megkülönböztetik az olvasott szövegben a valóságost és a képzeletbelit, • megnevezik a főszereplő(ke)t. • <i>megállapítják a szöveg idősíkját,</i> • válaszolnak a szövegre vonatkozó kérdésekre, • tanítói segítséggel felismerik a pozitív és negatív értékeket (a jót és a rosszat), • <i>megfogalmazzák saját véleményüket a szövegről,</i> • megfogalmazzák a történethez kapcsolódó saját élményeiket, • elképzelik az olvasott szöveg folytatását, más befejezését,	

- megnevezik a mellékszereplőket, *kifejtik egyszerű véleményüket azok magatartásáról,*
- azonosulnak egy, számukra rokon-szenves szereplővel,
- megoldják a szövegfeldolgozás írásbeli feladatait: kulcsszavak keresése, aláhúzása, a szöveg alapgondolatának értelmezése,
- *téma, szerző vagy egyéb szempont szerint csoportosítják az olvasott szövegeket,*
- *körülírással szómagyarázatot készítenek,*
- rokon és ellentétes jelentésű szavakat keresnek.

Líra

- Megkülönböztetik a verset és a mesét (prózát),
- verseket memorizálnak,
- rímelő szavakat keresnek,

- a tanult verseket minél szöveghűbben és természetesebben elmondják,

- felismerik a versszakokat, megszámlálják a verssorokat.

- *felismerik a refrént,*
- felismerik az ismétlést,
- érzékeltek a rövid és a hosszú szótagok ritmusát,
- *megfigyelik a vers alapgondolatát, hangulatát,*
- felismerik a képverset.

Epika

- Felismerik a mesét, a kezdő és befejező nyelvi fordulatókat,
- megnevezik a mese szereplőit és helyszínét,

- megállapítják a csodás elemeket.

- felismerik a próbatételeket,
- megfogalmazzák a mese üzenetét.

Dramatika

- Eljátszanak hallott, olvasott vagy kitalált történeteket,
- drámajátékkal különböző situációkat jelenítenek meg,
- dramatikus népi játékokat tanulnak,
- bábokat készítenek, bemutatnak bábjátékot.

3.1.2.3 Írás, írásbeli szövegalkotás

A tanulók az irodalmi szövegek kapcsán egyszerűbb írásbeli feladatokat végeznek, megalapozva a reprodukív és kreatív szövegalkotást.

1.	2.	3.
1. A tanulók az irodalmi szövegek kapcsán fejlesztik íráskészségüket és írástechnikájukat, valamint reprodukív fogalmazási készségüket.		
	<ul style="list-style-type: none"> • Leírják nagyon rövid történet tartalmát képek, képsorok segítségével, illetve kérdések alapján,	
		<ul style="list-style-type: none"> • leírják hallott vagy olvasott mese kulcsszavait, • leírják rövid mese tartalmát.
2. Az irodalmi szövegekhez kapcsolódva kreatív jellegű szövegeket alkotnak írásban.		
	<ul style="list-style-type: none"> • Rímelő szavakat írnak, • képregényt készítenek,	
		<ul style="list-style-type: none"> • rövid történetet írnak, • leírják a mese másféle rövid befejezését.

3.1.2.4 Javasolt irodalmi szövegek

1. osztály	2. osztály	3. osztály
<p>VERS</p> <p>Nemes Nagy Ágnes: <i>A csiga</i> Károlyi Amy: <i>Munka-játék</i> Weöres Sándor: <i>Birka iskola,</i> <i>Nagy a hó, Fut a kicsi felhő</i> Tolsztoj: <i>A répa</i> Szabó Lőrinc: <i>Kicsi vagyok én</i> (részlet) Kányádi Sándor: <i>Ha a napnak...</i> Népköltés: <i>Lipem-lopom a szőlőt...</i>, <i>Megy a gőzös, Egyszer volt egy ke- mençe</i> Varga József: <i>Egérbolt,</i> <i>A kis iskolás</i></p>	<p>VERS</p> <p>Weöres Sándor: <i>Szánccsengő,</i> <i>Farsangoló</i> Szabó Lőrinc: <i>Este van már</i> Nemes Nagy Ágnes: <i>Nyári vers</i> Móricz Zsigmond: <i>A török és a tehének, Iciri-piciri</i> Gazdag Erzsi: <i>A kiskakas rézgarasa,</i> <i>Ákom-bákom hadsereg</i> Benedek Elek: <i>Sárgulnak a falevelek</i> Donászy Magda: <i>Hóvirág</i> Csoóri Sándor: <i>Csodakutya</i> Fazekas Anna: <i>Öreg néne őzikéje</i> Zelk Zoltán: <i>Tavaszi dal</i> Móra Ferenc: <i>Fecskehivogató</i> Csorba Piroska: <i>Mesélj rólam</i> Kassák Lajos: <i>Testvérek</i> Varga József: <i>A spenót</i> Szúnyogh Sándor: <i>Répa-vers</i></p>	<p>VERS</p> <p>Weöres Sándor: <i>Sehallselát Dömötör,</i> <i>Buba éneke, Újévi jókívánságok</i> Móra Ferenc: <i>A cinege cipője</i> Csoóri Sándor: <i>Dióbél bácsi,</i> <i>Farsangi kutyabál</i> Károlyi Amy: <i>Nagyon kis fiúk dala</i> Nemes Nagy Ágnes: <i>Égi fagyalt</i> Kányádi Sándor: <i>Kicsi faluból való vers</i> Szabó Lőrinc: <i>Esik a hó, Nyitnikék, Csigabiga</i> Gyurkovics Tibor: <i>Iskolahivogató</i> Petőfi Sándor: <i>Anyám tyúkjá</i> Dsida Jenő: <i>Szép karácsony</i> Csukás István: <i>Hideg szél fúj, Jaj, de szörnyű</i> József Attila: <i>Altató</i> Veres Miklós: <i>Mese a Mikulásról</i> Varga József: <i>Télapóvárás</i> Bence Lajos: <i>Napraforgó papagáj</i> Szúnyogh Sándor: <i>Bodri és a fogkefe</i></p>
<p>PRÓZA</p> <p>Hervay Gizella: <i>Ábécés mese</i> V. Szutyjev: <i>A kisegér meg a ceruza</i> Marék Veronika: <i>A csúnya kislány</i> Kolozsvári Grandpierre Emil: <i>A két kicsi bocs meg a róka</i> Grimm testvérek: <i>Piroska és a farkas,</i> <i>Hófehérke, A farkas és a hét kecs- kegida</i> Magyar népmesék: <i>A három kismalac,</i> <i>A kiskakas gyémánt félkrajcárja, Az iredi kakasok, A kakas és a pipe;</i> <i>Nyakigláb, Csupaháj, Málészáj; Három kívánság</i> Bence Utrosa Gabriella: <i>Ha nagy leszek...</i>, <i>Hangyácska bangyácska eltéved</i></p>	<p>PRÓZA</p> <p>Grimm testvérek: <i>Hamupipőke,</i> <i>Csipkerózsika</i> H. C. Andersen: <i>A rút kiskacsa</i> V. Szutyjev: <i>A három kiscica</i> Móra Ferenc: <i>A fecskék, A madárfészek</i> Puskin: <i>A kis fa</i> Oszejeva: <i>A jótett</i> Gárdonyi Géza: <i>Marci</i> vacsorája Fehér Klára: <i>Hazudós mese</i> Magyar népmesék: <i>A tücsök és a hangya, A kismalac és a farkasok, Bodri meg a szamárr,</i> <i>Az állatok vitája</i> Bence Utrosa Gabriella: <i>Egy kis makk története,</i> <i>Ki lakik a sötétben?</i></p>	<p>PRÓZA</p> <p>Grimm testvérek: <i>A békakirály</i> H. C. Andersen: <i>A császár új ruhája,</i> <i>Hüvelyk Matyi, A kis gyufaárus lány</i> Móra Ferenc: <i>Madarak iskolája,</i> <i>A jó orvosság, A kis bicebóca,</i> <i>A nagyapó, A mi kis városunk,</i> <i>Hogyan tanultam meg olvasni</i> Bence Utrosa Gabriella: <i>A boszorkány pogácsái</i> Varga József: <i>Az ellopott tündér</i></p>

3.1.3 A TANULÁSI KÉPESSÉG FEJLESZTÉSE

A tanulók az olvasás-szövegértés képességének fejlesztésébe ágyazva fejlesztik ismeretszerző képességeiket, kialakítják tanulási szokásaikat, tanulási technikákat ismernek meg. Megismernek különféle forrásokat és azok értelemszerű használatát.

1.	2.	3.
<ul style="list-style-type: none"> • Elsajátítják az önálló feladatvégzés egyes lépéseit, • tanári irányítással elsajátítják a vázlatkészítés lépéseit, • tapasztalatokat szereznek ismeretek, adatok, információk gyűjtésében (könyv- és könyvtárhasználat, verbális és nem verbális információk),		
	<ul style="list-style-type: none"> • megismernek néhány gyermeklexikont, azok használatát,	<ul style="list-style-type: none"> • megismerik a helyesírási diákszótár használatát,
	<ul style="list-style-type: none"> • ismerkednek az internetes keresés egyszerűbb módszereivel.	

3.2 Második szakasz (4–6. osztály)

3.2.1 NYELVI NEVELÉS

3.2.1.1 Beszédértés, beszéd

A tanulók gyakorolják gondolatok, információk, érzelmek és vélemények érthető és hatékony közlését. Törekednek a helyes szó- és mondathasználatra, a közlési célnak és szándéknak megfelelően. Figyelnek a gondos hangképzésre, a megfelelő beszédlegzésre és hangoztatásra. Igyekeznek összehangolni a szóhasználatot és a testbeszédet a kifejezendő tartalommal és a hallgatóval.

4.	5.	6.
1. A tanulók gyakorolják a szóbeli párbeszéd kommunikációt.		
Fejlesztik a különböző párbeszéd szituációkban való részvétel gyakorlatát:		
<ul style="list-style-type: none"> • használják az udvariassági formákat (megszólítás, köszönés, bemutatkozás), • értelemszerűen részt vesznek kortársakkal és pedagógussal folytatott párbeszédokban és telefonbeszélgetésben, tudnak ilyeneket kezdeményezni és megfelelően befejezni, • kérést, tudakozódást, köszönetet, gratulációt fejeznek ki, elnézést és bocsánatot kérnek, kifejezik egyetértésüket/egyet nem értésüket, véleményt nyilvánítanak és meghallgatják, tiszteletben tartják mások véleményét, • a gyakori beszédhelyzetekben megfelelően összehangolják a szóhasználatot és a testbeszédet.		

Köznapis és közéleti (hivatalos) párbeszédesszövegeket hallgatnak meg, majd:

- megállapítják a beszélgetőpartnereket, a beszélgetés témáját,
- értékelik a beszélgetésszövetség egymáshoz való érzelmi viszonyát, véleményüket megindokolják,
- megvitatják, milyen a beszélgetésszövetség közötti társadalmi, életkorbeli viszony (pl. ismerős/ismeretlen, partneri alárendelt, egykorú/különbözö korú), véleményüket megindokolják,

- kifejtik véleményüket a beszélgetésszövetség nyelvi és nem nyelvi viselkedéséről (udvariasság, kedvesség),

- értékelik a beszélgetésszövetség nyelvteljesítményét (érthetőség).

2. A tanulók életkoruknak megfelelő monologikus szöveg(részlet)eket hallgatnak (néznek) meg, azokról beszélgetnek, majd maguk is alkotnak hasonlókat.

A tanulók fokozatosan fejlesztik a:

- más tantárgyak körébe tartozó ismeretterjesztő szövegek (különbözö leírások, ismertető stb.), fogalommeghatározások,

- reklámok, hírek és értesítések értését, úgy hogy:

- válaszolnak a szövegre vonatkozó kérdésekre, és maguk is tesznek fel kérdéseket,
- megállapítják a szöveg szándékát, *megjósolják várható következményeit*,
- megállapítják a lényeges adatokat (téma, ki?, hol?, mikor? stb.), azokat gondolkodástérképbe rendezik,
- röviden összefoglalják a szöveget,
- kifejtik véleményüket a szövegről (érdekesség, meggyőzőerő, *hitelesség*),
- megfigyelik a beszélő nyelvi viselkedését, beleértve a nem verbális kommunikáció néhány elemét is (pl. a testbeszédet, a szemkontaktust),
- *beszélgetnek arról, mi mindenre kell figyelni egy szöveg meghallgatásakor*,

- szótár/lexikon segítségével megmagyarázzák az ismeretlen szavakat.

3. Fejlesztik a szóbeli monologikus kommunikáció képességét.

Spontán megnyilatkoznak mindennapi témákról.

Beszédgyakorlatokat készítenek előre megadott témában:

- beszámolnak valós, tévé- vagy olvasmányélményükről, kifejtik azzal kapcsolatos véleményüket,
- bemutatják valamely családtagjukat, barátjukat, osztálytársukat,
- állat-, *növény-* és tárgyleírást készítenek,

- bemutatják szüleik egy munkanapját (időrendiség),
- bemutatják az iskoláig vezető útjukat és a *fennálló veszélyforrásokat*,
- elmesélik terveiket, kívánságaikat,

- tájleírást készítenek,
- egyszerűbb jellemzést készítenek,
- bemutatnak munkafolyamatokat,

- adatokat gyűjtenek nyomtatott szövegekből, az internetről, személyektől, saját tapasztalataikból,
- gondolkodástérképet készítenek,
- szerepléskor jelzik a témát, törekednek a kifejező és mások számára érthető beszédre, a helyes szóhasználatra, a mondatok változatos használatára, a közlési célnak megfelelően, a regionális köznyelv használatára, a megfelelő tempóra, a szünettartásra, a kiejtésre, a hangsúlyozásra, hanglejtésre,
- megfelelően összehangolják a szóhasználatot és a testbeszédet,
- értékelik saját és társaik szereplését.

3.2.1.2 Olvasás (szövegértés)

A tanulók rövid köznapi, közéleti és ismeretterjesztő szövegek hangos és néma olvasásával fejlesztik olvasási technikájukat, olvasásértési készségüket. Ismeretterjesztő szövegeken gyakorolják a hangos olvasást, közéleti szövegeken a felolvasást.

4.	5.	6.
A tanulók életkoruknak megfelelő szövegek olvasásával fejlesztik szövegértési képességüket.		
<p>A tanulók köznapi és közéleti (hivatalos) szövegeket olvasnak, és pedig meghívót, jókívánságot, gratulációt, üdvözlőt, reklámot, apróhirdetést/<i>hirdetést</i>, értesítést:</p> <ul style="list-style-type: none"> • megállapítják a szöveg szándékát, feladóját és címzettjét, a lényeges adatokat, • megvizsgálják a szöveg nyelvi megformáltságát. 		
<p>A tanulók ismeretterjesztő szövegeket (személy-, állat-, <i>növény-</i>, tárgy-, táj- és <i>munkafolyamat</i>-leírást (6. o.)) olvasnak, majd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • megállapítják a szöveg szándékát, a lényeges adatokat (téma, ki?, hol?, mikor? stb.), • szótár/lexikon segítségével megmagyarázzák az ismeretlen szavakat, • gondolkodástérképet, vázlatot készítenek a szöveghez, • <i>pótolják a szöveg hiányzó részeit</i>, • kifejtik véleményüket a szövegről (érdekesség, <i>meggyőzőerő, hitelesség</i>), • ismerkednek a szövegértési technikák alapjaival, 		
		<ul style="list-style-type: none"> • gyakorolják a szó szerinti jelentésen túli lehetséges jelentések megértését.

3.2.1.3 Írás (íráshasználát, fogalmazás)

A tanulók életkoruknak megfelelő szövegek másolásával, tollbamondás utáni írásával és alkotásával fejlesztik írástechnikájukat.

4.	5.	6.
<p>A tanulók minta alapján vagy önállóan rövidebb köznapi, közéleti és publicisztikai szövegek írásával fejlesztik szövegalkotási készségüket.</p>		
<p>Minta alapján rövidebb köznapi és közéleti (hivatalos) szövegeket írnak, éspedig meghívót, jókívánságot, gratulációt, üdvözlőt, reklámot, apróhirdetést/<i>hirdetést</i>, értesítést.</p>		
<p>A tanulók képek, szavak segítségével, majd fokozatosan önállóan szövegeket alkotnak önmagukról, környezetükről és megadott témáról:</p> <ul style="list-style-type: none"> • személyeket, állatokat, <i>növényeket</i> mutatnak be, 		
		<ul style="list-style-type: none"> • elbeszéli kívánságait,
		<ul style="list-style-type: none"> • bemutatnak tájat, személyt jellemeznek, <i>leírnak munkafolyamatokat</i>,
<ul style="list-style-type: none"> • adatokat gyűjtnek nyomtatott szövegekből, <i>az internetről</i>, személyektől, saját tapasztalataikból, • gondolkodástérképet/vázlatot készítenek, • ügyelnek a szöveg nyelvi megformálására, tagolására, a pontos és megfelelő szóhasználatra, a helyesírásra, • <i>tanári felszólításra kézikönyvek segítségével kijavítják hibáikat</i>, • <i>szövegeiket különböző számítógépes alkalmazások segítségével is megformálják és bemutatják</i>, • <i>összehasonlítják</i>, értékelik saját és társaik szövegét. 		

3.2.1.4 Anyanyelvi ismeretek, fogalmak

A tanulók elsajátítják az igényes nyelvhasználathoz szükséges nyelvtani ismereteket. Felismerik a nyelvi nyelvtani jelenségeket a gyakorlati tudás alapján. Felismerik az anyanyelv és más nyelvek különbségét.

4.	5.	6.
<p>1. Gazdagítják szókincsüket, kifejezőkészségüket, fejlesztik nyelvhelyességi, helyesejtési és helyesírási készségüket.</p>		
<p>A tanulók gazdagítják szókincsüket:</p> <ul style="list-style-type: none"> • megneveznek személyeket, állatokat, növényeket, tárgyakat, eseményeket, • rokon és ellentétes jelentésű szavakat keresnek, <i>alá- és fölérendelt fogalmakat gyűjtnek</i>, • szócsaládokat gyűjtnek, 		

- felismerik az egy- és többjelentésű szavakat,
- megkülönböztetik a többjelentésű és az azonos alakú szavak jelentéseit,
- főneveket és mellékneveket képeznek.

Fejlesztik megfigyelőképességüket, logikai gondolkodásukat és kifejezőkészségüket:

- kifejezik személyek és dolgok mennyiségét, tulajdonságait, helyzetét és mozgását,
- megállapítják és kifejezik az események időbeli sorrendjét,
- felismerik és kifejezik a cselekvések ok-okozati viszonyait, *megkülönböztetik az okot a céltől*,
- felismerik és kifejezik a cselekvések feltételeit.

Fejlesztik nyelvhelyességi, helyesejtési és helyesírási készségüket:

- gyakorolják a szó- és a mondathangsúlyt, a hanglejtést,
- tanári segítséggel felismerik és kijavítják a leggyakoribb nyelvhelyességi hibákat (páros testrészek megnevezése, suksükölés, a *szokik* segédige használata, a névelő használata a személynevek előtt, a *-ban, -ben* rag használata),
- felismerik a tanult nyelvi-nyelvtani jelenségeket a gyakorlati tudás alapján,
- felismerik a nyelvi egységek közötti egyszerűbb összefüggéseket.

Elsajátítanak helyesírási tudnivalókat, gyakorolják azok alkalmazását:

- az elválasztást,
- a betűrendbe sorolást,
- a *j* és az *ly* jelölését,
- a rövid és hosszú magán- és mássalhangzók jelölését az alapszókincsben,
- az *-ít, -ul, -ül* végű igék, a múlt és a jövő idejű, a felszólító és feltételes módú igealakok, valamint az igekötős igék írását,
- a ragos főnevek (*-t, -val, -vel, -vá, -vé*) és a kivételek (vizek, lovat) írását,
- a földrajzi nevek, valamint a közvetlen környezetben előforduló intézménynevek és címek írását,
- az *-ó, -ő, -ú, -ű* végű melléknevek, fokozott melléknevek, az *-s* végű melléknevek *-an, -en* toldalékos alakjainak és a főnévből *-i* képzővel képzett melléknevek írását,
- a tőszámnevek, sorszámnevek és *törtszámnevek* írását, a keltezést,
- a hosszú mássalhangzó írását a névutókban,
- a vessző használatát az egyszerű mondatban (felsorolás, megszólítás, indulatszó), az összetett mondatban a *hogy, mert, aki, ami, ahol, amikor* kötőszók előtt, valamint a mondatzáró írásjel használatát az egyszerű mondat végén,

- a hangutánzó szavak írását.

2. A tanulók beszélgetnek nyelvi környezetükről, a magyar nyelv szerepéről és helyzetéről.

- Tudatosítják az anyanyelv szerepét, jelentőségét a mindennapi életben és az iskolában,
- megállapítják, hogy a magyar nyelv a Magyar Köztársaság államnyelve, a Muravidék nemzetiségileg vegyesen lakott területén pedig a szlovénnal egyenrangú hivatalos nyelv,
- beszélgetnek a Szlovéniában használatos nyelvek helyzetéről,
- tudatosítják, hogy az anyanyelv megőrzése mellett fontos más nyelveket is tanulni,
- megismerik a nyelvi tolerancia jelentőségét a mindennapi életben, törekednek a toleráns magatartásra.

3. Nyelvi, nyelvtani ismeretek

A tanulók megértik az alapvető nyelvészeti kifejezéseket, a megismert fogalmakra szövegben példákat keresnek, illetve a példákat megnevezik a megfelelő kifejezésekkel.

A szófajok:

- Az ige (idők, személyragok).
- A főnév.
- A névelő.
- A személyes névmás.

Az egyszerű mondat a beszélő szándéka szerint.

A tanult szófajok ismétlése, az ismeretek kibővítése:

- Az ige kijelentő, feltételes és felszólító módja.
- A leggyakoribb igekötők, az igekötős igék helyesírása.
- A tulajdonnevek (személynevek, állatnevek, földrajzi nevek, *intézménynevek, márkanevek, címek*).
- A melléknév, az *-i* képzős melléknévek.
- A számnév (*törtszámnév*).
- A névutó.

Nyelv és beszéd:

- *Anyanyelvünk*.
- A magyar nyelv és eredete.

A szavak alakja és jelentése:

- Egy- és többjelentésű szavak.
- Azonos alakú szavak.
- Rokon és ellentétes értelmű szavak.

Hangutánzó és hangfestő szavak.

A szavak szerkezete:

- Egyszerű és összetett szavak.
- A leggyakoribb toldalékok.

Szólások és közmondások.

Hang és betű:

- A beszédhangok *keletkezése és csoportosítása*.
- Az ábécé és a betűrend.

A magyar helyesírás alapjai:

- Alapelvek.
- A hangváltozások helyesírása.
- Szótagolás, elválasztás.

4. Fogalmak

A tanulók értik és használják az alábbi fogalmakat:

főnév, köznév, tulajdonnév, személynév, egyes szám, többes szám, toldalék, *nevelő*, ige, igeragozás, igeidő (jelen, múlt, jövő); kijelentő, kérdő, felkiáltó, óhajtó, felszólító mondat.

a tulajdonnevek fajtái (személynevek, állatnevek, földrajzi nevek *intézménynevek, márkanevek, címek*), melléknév, fokozás, melléknévképzés; névutó, tő- és sorszámnév, *törtéviszámnév*, kijelentő mód, feltételes mód, felszólító mód, *igekötő*.

anyanyelv, környezetnyelv, idegen nyelv; hangalak, jelentés, egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú, rokon értelmű (*szinonima*), ellentétes jelentésű, hangutánzó szó, hangfestő szó; egyszerű szó, összetett szó, szótő, toldalék, *szólás, közmondás; beszélőszervek*, hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, rövid, hosszú, magas, mély, hangrend, illeszkedés, betűrend, elválasztás.

3.2.2 IRODALMI NEVELÉS

3.2.2.1 Szövegértés és szövegalkotás fejlesztése szóban, memoriterek

A tanulók elmondják mozgókép- és színházi élményeiket, összefoglalják a hallott irodalmi szövegek tartalmát. Ismert szövegeket jelenítenek meg dramatikus játékkal. Szöveghűen megtanulják a memoritereket.

4.	5.	6.
1. A tanulók életkoruknak megfelelő szépirodalmi szövegeket hallgatnak meg, a hallottakról beszélgetnek.		
A tanulók felkészülnek a szöveg befogadására, majd,		
• verseket, meséket, <i>mondákat</i> , elbeszéléseket hallgatnak meg,		
	• dalokat hallgatnak meg,	
		• elbeszélő költeményt, <i>mítoszt, életképet</i> , ifjúsági regényrészletet hallgatnak meg,
• néhány mondatban megfogalmazzák érzelmeiket, benyomásait, gondolataikat,		
• összefoglalják a szöveg tartalmát,		
• kifejtik véleményüket a szövegről,		
• elmélyítik az irodalom iránti érdeklődésüket.		

2. A tanulók színházi előadások, filmek megtekintése révén jutnak irodalmi élményekhez.

- Megtekintenek színházi vagy bábelőadást, rajzfilmeket, gyermekfilmeket, ifjúsági filmeket,
- megfogalmazzák benyomásaikat, gondolataikat,
- összefoglalják az előadás, ill. film tartalmát, cselekményét,
- kifejtik véleményüket a látottakról, hallottakról, a szereplők cselekedeteiről és nézeteiről.

3. A tanulók az irodalmi szövegekhez kapcsolódva szóban megnyilvánulnak, reprodukív módon.

- Ismert szöveget megjelenítenek dramatikus játékkal, bemutatnak bábozással, fejlesztve azonosulási készségüket, kipróbálnak különféle dramatikus formákat (bábjáték, árnyjáték, helyzetgyakorlat, improvizáció),
- megtanulnak és elmondanak néhány verset, rövid prózai részletet, hangulatukat hangszínnel és mozgással érzékeltetik.

4. Az irodalmi szövegekhez kapcsolódva kreatív jellegű szövegeket alkotnak szóban.

- Megkezdett történetet folytatnak,
- az előzmények ismeretében új befejezést alkotnak,
- valamely szereplő nézőpontjából mesélik el a cselekményt.

3.2.2.2 Olvasás (szövegelemzés)

A tanulók gyakorolják a szépirodalmi szövegek hangos és néma értő olvasását, megértik az egyszerű irodalmi szövegek szó szerinti jelentését. Megfogalmazzák véleményüket az olvasott szövegek szereplőiről, azok cselekedeteiről, helyzetekről.

1. A tanulók hangosan és némán olvasnak irodalmi szövegeket, fejlesztve az olvasástechnikát és az értő olvasás képességét.

- A tanulók törekednek a folyamatos, szövegű és a párbeszéd szerinti hangos és néma olvasásra.
- Verseket, meséket, *mondákat*, elbeszéléseket,
  - dalszöveget, ifjúsági regényt,
  - elbeszélő költeményt, *mítoszt*, *életképet* olvasnak.

2. Az olvasott művekről beszélgetnek, szövegértési és egyéb hozzájuk kapcsolódó feladatokat oldanak meg. Fejlesztik ítéliképességüket, erkölcsi, esztétikai érzéküket, és irodalomelméleti ismereteket szereznek.

- A tanulók a megadott szempontok szerint értékelik az olvasott műveket, és elmélyítik az irodalom iránti érdeklődésüket.
- Érzékelik a szövegek műfaji különbségeit, megfogalmazzák az olvasott művek lehetséges jelentését.

Különböző **lírai művekkel** ismerkednek, és:

- felismerik a mű középpontjában álló gondolatot, érzékelik és meg tudják fogalmazni a mű keltette hangulatot, felismerik a mű *hangnemét* (6. o.)
- felismerik a versszakokat, a rímet, érzékelik a vers szerkezetét,
- felismerik a tanult költői képeket (költői jelző, hasonlat, megszemélyesítés) és alakzatokat (ismétlés), *azok szerepét és hangulati hatását* (6. o).

Különböző **epikai művekkel** ismerkednek, és azokban:

- megállapítják a témát,
- felfogják a cselekmény menetét,
- megállapítják, ki meséli el a cselekményt,
- megállapítják az egyértelműen megjelölt teret és időt,
- *felismerik a tetőpontokat* (6. o) *és a fordulópontokat*,
- megállapítják a szereplők külső és belső jellemzőit, a szereplőket tulajdonságaik alapján csoportosítják, véleményt mondanak róluk, *azt indokolják*,
- elképzelik az olvasott szöveg folytatását, más befejezését,
- megoldják a szövegfeldolgozás írásbeli feladatait: kulcsszavak keresése, aláhúzása, a szöveg alapgondolatának értelmezése,
- téma, szerző vagy egyéb szempont szerint csoportosítják az olvasott szövegeket,
- dramatizációval megjelenítenek epikai műveket, illetve műrészleteket.

- Részt vesznek a művek kiváltotta élményekről folyó beszélgetésekben, röviden megfogalmazzák véleményüket az olvasottakról, meghallgatják egymás véleményét.

- Az olvasott művekről, élményeikről szóló beszélgetésekben megkülönböztetik a szép, a jó és a rossz, az igazság, a szomorú és a vidám fogalmát.

- **Dramatikus játékokban**, dramatikus formák kipróbálásával átélik a művekben megjelenített konfliktusokat.

- Fejlesztik a saját álláspont megjelenítésének, átélésének képességét, valamint az empatikus képességet.

- Olvasmányaik során megtapasztalják különböző kultúrák eltérő életmódját és szokásait.

3. A tanulók házi olvasmányként kötelező és választható műveket olvasnak, azokról beszámolnak, ezzel fokozzák olvasási kedvüket, és gazdagítják irodalmi ismereteiket.

Házi olvasmányként rövidebb és hosszabb műveket olvasnak, felidézik a cselekményt, megértik a szereplők cselekedeteit, jellemét, nézeteit, kifejtik erről véleményüket, és ezt írásban megfogalmazzák.

Kötelező:

A Hetvenhét magyar népmese meséiből választhatóan 5 mese

Választhatók:

Műmesék és népmesék a magyar és más népek irodalmából

Bence Utrosa Gabriella: *Visszahozott szép karácsony*

Varga József: *Misi és a csodaegér*

Francesca Simon: *Roszcson Peti-sorozat*

Megan McDonald: *Durrbele Dorka-sorozat*

Geronimo Stilton: *Geronimo-sorozat*

Kötelező:

Fekete István: *Vuk*

Választhatók:

Móra Ferenc: *Kincskereső kisködmön*

Tersányszky J. Jenő: *Misi mokus kalandjai*

Felix Salten: *Bambi*

A. A. Milne: *Micimackó*

Friedrich Joachim: *4 jóbarát*

Thomas Brezina: *A baj nem jár egyedül*

Thomas Brezina: *Időkapu-sorozat*

Cindy Jefferies: *Sztárképző-sorozat*

Kötelező:

Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk*

Választhatók:

Barcza Katalin: *A kapu*

Lázár Ervin: *Szegény Dzsoni és Árnika*

Bálint Ágnes: *Hajónapló*

Békés Pál: *Kétkelkes varázsló*

Jonathan Swift: *Gulliver utazásai*

A. S. Exupéry: *A kis herceg*

Erich Kästner: *A repülő osztály, A két Lotti, Emil és a detektívek*

Jean Ure: *Félnék Ibolya*

Meg Cabot: *A neveletlen hercegnő naplója*

Selma Lagerlöf: *Nils Holgerson*

Louis Sachar: *Bradley, az osztály réme*

Christianna Brand: *Nanny McPhee-sorozat*

Thomas Brezina: *Penny-sorozat*

Debra Doyle & James D. Macdonald: *Varázkőr-sorozat (Mágusiskola, A torony titka...)*

3.2.2.3 Írásbeli szövegalkotás

4.	5.	6.
1. A tanulók az olvasott irodalmi művekhez kapcsolódva fejlesztik reprodukív fogalmazási készségüket.		
• Kérdések vagy tanári segítséggel:	• Önállóan:	
• leírják az olvasott epikai szövegek tartalmát, jellemzik a szereplőket, leírják a helyszínt.		
2. A tanulók az olvasott irodalmi művekhez kapcsolódva fejlesztik a kreatív írás készségét.		
• Rövid mesét írnak, • átírnak olvasott szöveget, • az olvasott műhöz más befejezést írnak, • folytatják a történetet,		• valamely szereplő nézőpontjából mesélik el a cselekményt, fejezik ki gondolataikat, érzelmeiket.
3. A tanulók fejlesztik fogalmazási készségüket.		
• Kisebb elbeszélést, rövid leírást és jellemzést írnak, • megfogalmazzák személyes és olvasmányélményeiket, kifejezik gondolataikat, véleményüket, érzelmeiket, • írásaikhoz anyagot gyűjtenek, azt elrendezik, • gondolkodástérképet/vázlatot készítenek, • ügyelnek a szöveg nyelvi megformálására, tagolására, a pontos és megfelelő szóhasználatra, a helyesírásra, • fejlesztik az önkifejezés és kreativitás képességét, • <i>tanári felszólításra kézikönyvek segítségével kijavítják hibáikat (6. o.),</i> • <i>szövegeiket különböző számítógépes alkalmazások segítségével is megformálják és bemutatják (6. o.),</i> • összehasonlítják, értékelik saját és társaik szövegét.		

3.2.2.4 Fogalmak

4.	5.	6.
A tanulók értik, szóban és írásban megfelelően használják az alábbi fogalmakat.		
főszereplő, mellékszereplő, <i>téma</i> , vers, <i>próza</i> , rím, versszak, verssor, mese, népmese, <i>műmese</i> , elbeszélés, rajzfilm, ifjúsági film, mesekezdet, mesevég, mesehős, meseszám	népköltészet, műköltészet, főszereplő, mellékszereplő, cselekmény, a cselekmény helye, ideje, csodás elemek, <i>képzeltbeli lény</i> , mese, népmese, műmese, népdal, monda, elbeszélés, <i>ifjúsági regény</i> , szólások, közmondások, találós kérdés	népköltészet, műköltészet, mese, népmese, tündérmese, állatmese, műmese, dal, népdal, ritmus, rím, monda, népmonda, Biblia, elbeszélés, elbeszélő költemény, költői jelző, megszemélyesítés, <i>hasonlat</i> , regény, ifjúsági regény, képregény, <i>kalandfilm</i>

3.2.2.5 Javasolt irodalmi szövegek

4.	5.	6.
Líra		
Magyar népdalok Weöres Sándor: <i>A tanévnyitáskor</i> Nagy László: <i>Dióverés</i> Petőfi Sándor: <i>Füstbe ment terv</i>	Magyar népdalok Muravidéki népdalok Svéd gyermekversek Szinetár György: <i>Szeptemberi csengetés</i> Petőfi Sándor: <i>Nemzeti dal (részlet)</i> József Attila: <i>Mama</i> Juhász Gyula: <i>Karácsony felé</i>	Szabó Lőrinc: <i>Olvasás</i> Roald Dahl: <i>Tanács a televíziózással kapcsolatban</i> Weöres Sándor: <i>A tündér</i> Nemes Nagy Ágnes: <i>Nyári rajz</i> Petőfi Sándor: <i>Egy estém otthon, István öcsémhez, Az alföld</i> Arany János: <i>Családi kör</i>
Epika		
Gárdonyi Géza: <i>Iskolában</i> Fehér Klára: <i>Iskolapad</i> Móra Ferenc: <i>Három Matyi, A család, Rege a csodaszarvasról, Isten ostora, Vérszerződés</i> Szép Ernő: <i>A kolozsvári bíró</i> Egy muravidéki mese <i>A négy muzsikus</i> (szlovén népmese) Magyar népmesék: <i>A teknős és a nyúl, A tücsök és a hangya,</i>	Móra Ferenc: <i>Szeptemberi emlék, A másik család, Öreg ember, öreg fa</i> Móricz Zsigmond: <i>Fillentő</i> Bálint Tibor: <i>Ha Simonnak hatalma volna</i> Grimm: <i>A róka meg a macska</i> Benedek Elek: <i>Szent Anna tava</i> Gyurkovics Tibor: <i>Az én barátom</i> Szinetár György: <i>Atsip sé aksój</i> Janikovszky Éva: <i>Ürülj, hogy fiú!</i>	Móra Ferenc: <i>A századik könyv</i> Aiszóposz: <i>A farkas és a bárány</i> Puskin: <i>Mese a halászlőről és a kis halról</i> Nemes Nagy Ágnes: <i>Jeromos, a remeterák</i> Andersen: <i>A teáskanna</i> Gianni Rodari: <i>Azok a boldogtalan kísértetek!</i> Petőfi Sándor: <i>János vitéz</i>

<p><i>A tulipánná változott királyfi, Az üres virágcserep, Az irigy testvér</i></p>	<p><i>Örülj, hogy lány!, Velem mindig történik valami</i> Jókai Mór: <i>Melyiket a kilenc közül?</i> Magyar népmesék: <i>Az ember a legerősebb; Az aranyparázs; A rátóti csikótojás; Almát szemétér; Mátyás király meg az igazmondó juhász</i> <i>A balatoni kecskekörmök</i> (magyar népmonda) <i>A szúnyog meg a ló</i> (észti népmese)</p>	<p><i>Prométheusz</i> Biblia: <i>A világ teremtése, A vízözön története; Jézus, az ember fia</i> Gárdonyi Géza: <i>Bűntárgyalás</i> Örkény István: <i>Nápolyi</i> Magyar népmesék: <i>A bolond falu, Az okos lány, Gyűszű, Fésű, Hadd-el, Tündérszép Ilona és Árgyélus, A fehérló fia</i> <i>Hogyan győzte le a jaguárt a tek- nős?</i> (indián népmese)</p>
<p>Dramatika</p>		
<p>egy szabadon választott mese dramatizálása</p>	<p>Fekete István: <i>Vuk</i> (bábjelenetek vagy dramatizált részletek)</p>	<p><i>Móra Ferenc: A Pál utcai fiúk</i> (dramatizált regényrészlet, pl. <i>A gittegylet</i>)</p>

3.2.3 A TANULÁSI KÉPESSÉG FEJLESZTÉSE

4.	5.	6.
<ul style="list-style-type: none"> • A tanulók gyakorolják a vázlatkészítést, a vázlatbővítést és -szűkítést megadott szempontok szerint, • vázlataikat felhasználják szövegértelmezéshez és szövegalkotáshoz, • megismerik és alkalmazzák az összefoglalás sajátosságait és szerepét, • tapasztalatokat szereznek ismeretek, adatok, információk gyűjtésében (könyv- és könyvtárhasználat, verbális és nem verbális információk), • ismerkednek gyermekeknek szóló ismeretterjesztő művekkel, lexikonokkal, szótárakkal, gyakorolják használatukat, • ismerkednek különböző információhordozókkal (internet, CD-ROM). 		

3.3 Harmadik szakasz (7–9. osztály)

3.3.1 NYELVI NEVELÉS

3.3.1.1 Beszédértés, beszéd

A tanulók gyakorolják gondolatok, információk, érzelmek és vélemények érthető és hatékony közlését. Törekednek a nyelvileg helyes és igényes beszédre, a helyes szó- és mondathasználatára, a közlési célnak és szándéknak megfelelően. Igyekeznek összehangolni a szóhasználatot és a testbeszédet a kifejezendő tartalommal és a hallgatóval.

7.	8.	9.
1. A tanulók gyakorolják a szóbeli párbeszédes kommunikációt.		
Fejlesztik a különböző párbeszédes szituációkban való részvétel gyakorlatát:		
<ul style="list-style-type: none"> • értelemszerűen részt vesznek kortársakkal és pedagógussal folytatott párbeszédekben, köznapi és közéleti beszélgetésben és telefonbeszélgetésben (tudakozódás, tájékoztatás, segélyhívás), ilyeneket tudnak kezdeményezni és befejezni, • megfelelően kifejezik kommunikációs szándékukat (megszólítás, köszönés, elköszönés, kérés, tudakozódás, köszönet, jókívánság, <i>részvétnyilvánítás</i>, véleménynyilvánítás, egyetértés és egyet nem értés, tetszés és nem tetszés stb.), • alkalmazkodnak a kommunikációs folyamat tényezőihez, • a gyakori beszédhelyzetekben megfelelően összehangolják a szóhasználatot, a kiejtést és a testbeszédet.		
Köznapi és közéleti (hivatalos) párbeszédes szövegeket hallgatnak meg, majd:		
<ul style="list-style-type: none"> • megállapítják a beszélgetőpartnereket, a beszélgetés témáját, körülményeit, valamint a lényeges adatokat, • értékeli a beszédpartnerek egymáshoz való érzelmi, társadalmi, életkorbeli viszonyát (pl. ismerős/ismeretlen, partneri/alárendelt, <i>egykorú/különböző korú</i>), véleményüket megindokolják, • kifejtik véleményüket a beszédpartnerek nyelvi és nem nyelvi viselkedéséről (testbeszéd, <i>arcjáték</i>, szemkontaktus), • értékeli a beszédpartnerek nyelvi teljesítményét (érthetőség).		
2. A tanulók életkoruknak megfelelő monologikus szöveg(részlet)eket hallgatnak (néznek) meg, azokról beszélgetnek, majd maguk is alkotnak hasonlókat.		
A tanulók fokozatosan fejlesztik:		
<ul style="list-style-type: none"> • ismeretterjesztő szövegek (különböző leírások, ismertető, stb.), kiselőadások, hírek, közlemények,		
		<ul style="list-style-type: none"> • gratuláció, • meghívás értését, úgy hogy:

- megállapítják a szöveg szándékát, megjósolják várható következményeit,
- megállapítják a lényeges adatokat, azokat gondolkodástérképbe rendezik,
- röviden összefoglalják a szöveget, *vázlatot készítenek*,
- *megkülönböztetik a tényt és a feltételezést, valamint a véleményt*,
- kifejtik véleményüket a szövegről (érdekesség, meggyőző erő, hitelesség),
- megfigyelik a beszélő szóbeli viselkedését, beleértve a nem verbális kommunikáció néhány elemét is (pl. a testbeszédet, az arcjátékot, a szemkontaktust),
- szótár/lexikon segítségével megmagyarázzák az ismeretlen szavakat,
- *tudatosítják, mi mindenre kell figyelni a szöveg meghallgatásakor.*

3. Fejlesztik a szóbeli monologikus kommunikáció képességét.

Spontán megnyilatkoznak mindennapi, *közéleti* és ismeretterjesztő témákról.

Beszédgyakorlatokat készítenek előre megadott témában:

- beszámolnak valós, tévé- és olvasmányélményeikről,
- bemutatják szülőfalujukat/városukat/*országukat*,

- bemutatnak egyszerűbb munkafolyamatokat, ismert személyeket, *szokásokat/hagyományokat*,

- film- és könyvismertetőt készítenek,

- bemutatják a jövővel kapcsolatos terveiket,
- *beszámolnak időszerű eseményekről*,

- adatokat gyűjtenek nyomtatott szövegekből, az internetről, személyektől, saját tapasztalataikból,
- gondolkodástérképet, vázlatot készítenek,
- szerepléskor jelzik a témát, megnevezik a forrásokat, megválaszolják a felmerülő kérdéseket, *kifejtik véleményüket*, állásfoglalásukat,
- törekednek a nyelvileg igényes és helyes beszédre, a helyes szóhasználatra, a mondatok változatos, a közlési célnak megfelelő használatára, a regionális köznyelv használatára, a megfelelő tempóra, a szünettartásra, a kiejtésre, a hangsúlyozásra, hanglejtésre,
- törekednek a testbeszéd és az arcjáték *tudatos* használatára,
- alkalmazzák a különféle beszédműfajok kommunikációs technikáit,
- értékelik saját és társaik szereplését.

3.3.1.2 Olvasás (szövegértés)

A tanulók rövid köznapi, közéleti és ismeretterjesztő szövegek hangos és néma olvasásával fejlesztik olvasási technikájukat, olvasásértési készségüket. A tanulók ismeretterjesztő szövegeken gyakorolják a hangos olvasást, közéleti szövegeken a felolvasást.

7.	8.	9.
1. A tanulók életkoruknak megfelelő szövegek olvasásával fejlesztik szövegértési képességüket.		
A tanulók köznapi és közéleti (hivatalos) szövegeket olvasnak:		
<ul style="list-style-type: none"> • magán és <i>hivatalos</i> levelet, apróhirdetést, értesítést, <i>használati utasítást</i>, nyugtát,		<ul style="list-style-type: none"> • kérvényt, önéletrajzot, pályázatot,
<ul style="list-style-type: none"> • megállapítják a szöveg szándékát, feladóját és címzettjét, a lényeges adatokat, • megoldják a szöveg értését mérő feladatokat, • értékelik a szöveget megfelelőség szempontjából, • megvizsgálják a szöveg nyelvi megformáltságát.		
A tanulók ismeretterjesztő és publicisztikai szövegeket olvasnak: hírt, (apró)hirdetést, időjárás-jelentést, reklámot, interjút, könyv- és filmismerttetést, <i>közismert, neves magyarok életrajzát</i> ,		
<ul style="list-style-type: none"> • megállapítják a szöveg szándékát, témáját, a lényeges adatokat, • szótár/lexikon segítségével megmagyarázzák az ismeretlen szavakat, • gondolkodástérképet, vázlatot készítenek a szöveghez, • gyakorolják a szó szerinti jelentésen túli lehetséges jelentések megértését, <i>kikövetkeztetik a szövegben ki nem fejtett tartalmakat</i>, • megkülönböztetik az elbeszélő, a leíró és a párbeszédes részeket, • felismerik a szöveg logikai viszonyait (előzmény, következmény, időrend, ok-okozat), • <i>önállóan alkalmazzák a szövegelemzés alapvető eljárásait</i>, • kifejtik véleményüket a szövegről (érdekesség, meggyőzőerő, hitelesség).		

3.3.1.3 Írás (íráshasználát, fogalmazás)

A tanulók életkoruknak megfelelően szövegeket egészítenek ki és szövegeket alkotnak.

7.	8.	9.
1. Kitöltenek különböző formanyomtatványokat:		
<ul style="list-style-type: none"> • megrendelőlap, postai nyomtatványok, kérdőív.		
2. A tanulók az alábbi köznap, közéleti és publicisztikai szövegtípusok írásával fejlesztik szövegalkotási készségüket:		
<ul style="list-style-type: none"> • magánlevél, hivatalos levél, igazolás, apróhirdetés, hír, könyv- és filmismertető, reklám, interjú,		<ul style="list-style-type: none"> • önéletrajz, kérvény.
A tanulók önállóan szövegeket alkotnak önmagukról, környezetükről és megadott témáról:		
<ul style="list-style-type: none"> • személyeket, tárgyakat, jelenségeket mutatnak be, • elbeszéli terveiket, élményeiket		
<ul style="list-style-type: none"> • adatokat gyűjtnek nyomtatott szövegekből, az internetről, személyektől, saját tapasztalataikból, • gondolkodástérképet/vázlatot készítenek, • ügyelnek a szöveg nyelvi megformálására, tagolására, a pontos és megfelelő szóhasználatra, a helyesírásra, • <i>tanári felszólításra kézikönyvek segítségével kijavítják hibáikat,</i> • szövegeiket különböző számítógépes alkalmazások segítségével is megformálják és bemutatják, • összehasonlítják, értékelik saját és társaik szövegét.		
Önállóan iskolai dolgozatként:		
<ul style="list-style-type: none"> • könyv- vagy filmismertetőt.	<ul style="list-style-type: none"> • magán- vagy hivatalos levelet.	<ul style="list-style-type: none"> • önéletrajzot írnak.

3.3.1.4 Anyanyelvi ismeretek, fogalmak

A tanulók elsajátítanak az igényes nyelvhasználathoz szükséges nyelvtani ismereteket. Felismerik a nyelvnyelvtani jelenségeket a gyakorlati tudás alapján. Felismerik az anyanyelv és más nyelvek különbségét.

7.	8.	9.
1. Gazdagítják szókincsüket, kifejezőkészségüket, fejlesztik nyelvhelyességi, helyesejtési és helyesírási készségüket.		
A tanulók gazdagítják szókincsüket: <ul style="list-style-type: none"> • rokon és ellentétes jelentésű szavakat keresnek, alá- és fölérendelt fogalmakat gyűjtenek, • szócsaládokat alkotnak, • felismerik az egy- és többjelentésű szavakat, • megkülönböztetik a többjelentésű és az azonos alakú szavak jelentéseit, • képzett és összetett szavakat alkotnak, • megadott témában közmondásokat és szólásokat gyűjtenek, megmagyarázzák a leggyakoribb szólások és közmondások jelentését, • megértik az átvitt értelmű szavak jelentését a szövegekben, • <i>felismerik az idegen szavakat</i>, szótár segítségével megmagyarázzák jelentésüket.		
Fejlesztik megfigyelőképességüket és logikai gondolkodásukat, valamint kifejezőkészségüket: <ul style="list-style-type: none"> • megállapítják és nyelvileg kifejezik az események időbeli sorrendjét, • felismerik és kifejezik a cselekvések ok-okozati viszonyait, megkülönböztetik az okot a céltől, • felismerik és kifejezik a cselekvések feltételeit.		
Fejlesztik nyelvhelyességi és helyesejtési készségüket, elsajátítanak nyelvtani ismereteket: <ul style="list-style-type: none"> • gyakorolják a szó- és a mondathangsúlyt, a hanglejtést, • tanári segítséggel felismerik és kijavítják a leggyakoribb nyelvhelyességi hibákat (páros testrészek megnevezése, suksükölés, a <i>szokik</i> segédige használata, a névelő használata a személynevek előtt, a <i>-ban, -ben</i> rag használata), • felismerik a tanult nyelvi-nyelvtani jelenségeket a gyakorlati tudás alapján, • felismerik a nyelvi egységek közötti egyszerűbb összefüggéseket. Elsajátítanak helyesírási tudnivalókat, gyakorolják azok alkalmazását: <ul style="list-style-type: none"> • az elválasztást, • a betűrendbe sorolást, • a <i>j</i> és <i>ly</i> jelölését, • a rövid és hosszú magán- és mássalhangzók jelölését, • az <i>-ít, -ul, -ül</i> végű igék, a múlt és a jövő idejű, a felszólító és feltételes módú igealakok, valamint az igekötős igék írását, • a köznevek (ünnepek neve, népnevek) és a tulajdonnevek írását, • a ragos főnevek írását (<i>-t, -val, -vel, -vá, -vé</i>), beleértve a régies családneveket is, • a rövidítések írását,		

- az -ó, -ő, -ú, -ű végű melléknévek, fokozott melléknévek, az -s végű melléknévek *an, -en* toldalékos alakjai és főnévből -i képzővel képzett melléknévek írását,
- a tőszámnevek, sorszámnevek és törtszámnevek írását és toldalékolását,
- a keltezés írását,
- a vessző használatát az egyszerű és az összetett mondatban, az egyszerű és az összetett mondat végi írásjelek használatát,
- az idézés szabályainak alkalmazását.

2. A tanulók beszélgetnek a nyelvek rokonságáról és jelentőségéről, a magyar nyelv eredetéről, szerepéről és helyzetéről.

- Ismereteket szereznek az indoeurópai és a finnugor nyelvcsaládról,
- megismerik a magyar nyelv eredetét,
- tudatosítják az anyanyelv szerepét, jelentőségét a mindennapi életben, a tanulásban, a nemzettudat megőrzésében,
- beszélgetnek a magyar nyelv használatáról itthon, az anyaországban és másutt a világon, valamint a határon túl élő magyar kisebbségekről és a szórványmagyarságról,
- tudatosítják, hogy a magyar nyelv Magyarország államnyelve, a Muravidék kétnyelvű területén pedig a szlovénnel egyenrangú hivatalos nyelv,
- beszélgetnek a Szlovéniában használatos nyelvek helyzetéről és státuszáról,
- beszélgetnek a szomszédos országok államnyelveiről, a nyelvek helyzetéről az Európai Unióban, illetve annak intézményeiben,
- tudatosítják, hogy az anyanyelv megőrzése mellett fontos más nyelveket is tanulni.

3. Nyelvi, nyelvtani ismeretek

A tanulók megértik az alapvető nyelvészeti kifejezéseket, a megismert fogalmakra szövegben példákat keresnek, illetve a példákat megnevezik a megfelelő kifejezésekkel.

A kommunikáció.

A szófajok:

- Az ige (külön tekintettel az igemódokra).
- A főnév.
- A melléknév.
- A számnév.
- A névmás.
- A névszók toldaléka.
- Az igenevek (*melléknévi igenév*).
- A határozószó.
- A névutó.
- A többi szófaj.

A kommunikáció.

A szöveg.

Szövegtípusok.

Az egyszerű mondat.

Mondatrészek:

a mondat fő részei és a bővítmények (tárgy, hely-, idő-, mód-, állapot-, társ-, eszköz-, ok-, cél- és állandó határozó, *képes helyhatározó*, minőség-, mennyiség- és birtokos jelző).

A kommunikáció.

Az összetett mondat és az idézés módjai:

A szó és a szóalkotás:

a szóösszetétel, a szóképzés, *mozaikszavak alkotása*.

A magyar nyelv története, a nyelvemlékek.

A szavak eredete.

A szókészlet rétegződése.

4. Fogalmak

A tanulók értik és használják az alábbi fogalmakat:

testbeszéd, gesztus, szófaj, ige, főnév, köznév, tulajdonnév, melléknév, számnév, névmás, igenév, *melléknévi igenév*, határozószó, névelő, névutó, igekötő, *indulatszó*, *módosítószó*.

kommunikáció, feladó, címzett, üzenet, kód, csatorna, testbeszéd, szöveg, cím, szövegkohézió, egyszerű mondat, összetett mondat, alany, állítmány, tárgy, határozó, hely-, idő-, mód-, eszköz-, ok-, cél-, állapot-, társ-, részes-, állandó határozó (vonzat), *képes helyhatározó*, minőség-, mennyiség-, birtokos jelző, ágrajz.

testbeszéd, gesztus, mimika, főmondat, mellékmondat, az alárendelő és mellérendelő mondatok fajtái, idéző mondat, idézet, utalószó, kötőszó, szóalkotás, szótó, toldalék, összetett szó, képzett szó, *mozaikszó*, nyelvcsalád, őshaza, jövevényszó, idegen szó, nyelvemlék, köznyelv, irodalmi nyelv, nyelvjárás.

3.3.2 IRODALMI NEVELÉS

3.3.2.1 Szövegértés és szövegalkotás fejlesztése szóban, memoriterek

A tanulók elmondják mozgókép- és színházi élményeiket, összefoglalják a hallott irodalmi szövegek tartalmát. Ismert szövegeket jelenítenek meg dramatikus játékkal. Szövegűen megtanulják a memoritereket.

1. A tanulók életkoruknak megfelelő szépirodalmi szövegeket hallgatnak meg, a hallottakról beszélgetnek.

- Lírai verseket, balladákat, elbeszélő költeményeket, románcot, mondákat, elbeszéléseket, naplót, regényrészleteket hallgatnak meg,
- néhány mondatban megfogalmazzák érzelmeiket, benyomásaikat, gondolataikat,
- összefoglalják a szöveg tartalmát,
- kifejtik véleményüket a szövegről,
- elmélyítik az irodalom iránti érdeklődésüket.

2. A tanulók színházi előadások, irodalmi műsorok és filmek megtekintése révén jutnak irodalmi élményekhez.

- Megtekintenek színházi előadást, ifjúsági és más játékfilmeket,
- megfogalmazzák benyomásaikat, gondolataikat,
- összefoglalják az előadás, ill. film tartalmát, cselekményét,
- különbséget tesznek tragikus és komikus között,
- észrevesznek emberi-társadalmi problémákat, *erkölcsi-esztétikai értékeket*, gazdagítják képzeletvilágukat, cselekvés- és magatartásmintákat sajátítanak el,
- azonosulnak egyes szereplőkkel, másoktól viszont *indoklással* elhatárolják magukat,
- elmélyítik irodalom iránti érdeklődésüket,
- kifejtik véleményüket a színházi előadásról, filmről, a szereplők cselekedeteiről és nézeteiről, illetve az irodalmi műsorról,
- vitát folytatnak a közösen látott filmről, színházi előadásról,
- megismerik a színházzal és a filmmel kapcsolatos alapfogalmakat (rendező, színész, jelmez, díszlet, színpad, *világítás, zene, forgatókönyv* stb.),
- elmélyítik az irodalom iránti érdeklődésüket.

3. A tanulók irodalmi szövegekhez kapcsolódva szóban megnyilvánulnak, reprodukív módon.

- Ismert szöveget megjelenítenek dramatikus játékkal, fejlesztve identifikációs készségüket, kipróbálnak különféle dramatikus formákat (helyzetgyakorlat, improvizáció),
- megtanulnak és elmondanak néhány verset és rövid prózai részletet, törekednek a kifejező előadásmódra, gyakorolva a nyilvános szereplést.

4. Az irodalmi szövegekhez kapcsolódva kreatív jellegű szövegeket alkotnak szóban.

- Olvasott műhöz más előzményt vagy befejezést képzelnek el,
- bemutatják cselekmény valós és képzeletbeli helyszínét,
- elmondják a cselekményt valamely szereplő nevében,
- jellemzik az irodalmi hősöket külső-belső tulajdonságaik alapján.

3.3.2.2 Olvasás (szövegelemzés)

Gyakorlják a szépirodalmi szövegek hangos és néma értő olvasását, megértik az egyszerű irodalmi szövegek szó szerinti jelentését. Megfogalmazzák véleményüket az olvasott szövegek szereplőiről, azok cselekedeteiről, helyzetekről.

7.	8.	9.
1. A tanulók hangosan és némán olvasnak irodalmi szövegeket, fejlesztve az olvasástechnikát, az értő olvasás és a felolvasás képességét.		
A tanulók lírai verseket, balladákat, elbeszélő költeményeket, románcot, mondákat, elbeszéléseket, naplót, regényrészleteket olvasva fejlesztik a hangos és néma értő olvasás képességét.		
2. Az olvasott művekről beszélgetnek, szövegértési és egyéb hozzájuk kapcsolódó feladatokat oldanak meg. Fejlesztik ítéliképességüket, erkölcsi, esztétikai érzéküket, irodalom- és irodalomelméleti ismereteket szereznek.		
A tanulók a megadott szempontok szerint értékelik az olvasott műveket, és elmélyítik az irodalom iránti érdeklődésüket. Megkülönböztetik a művészi és a nem művészi szövegeket, a népköltészeti és a műköltészeti alkotásokat, a műneveket, a szép- és a szórakoztató irodalmat. A javasolt irodalmi művek jegyzékében *-gal jelölt magyar szerzőket kronológiailag elhelyezik, a **-gal jelölt műveknek meghatározzák szerzőjét.		
Különböző lírai művekkel ismerkednek, és: <ul style="list-style-type: none"> • felismerik a mű középpontjában álló gondolatot, illetve érzelmet, • meghatározzák a versek fajtáját témájuk alapján (tájleíró, szerelmi, forradalmi, hazaszerető), • ismerik a dal, tájleíró költemény, költői levél, epigramma, himnusz, óda, elégia és <i>rapszódia</i> műfaji jellemzőit, meghatározzák műfajukat, • ismerik a <i>szabadvers sajátosságait</i>, • felismerik a képverset, • megállapítják a mű hangulatát és hangnemét, • felismerik a tanult költői képeket (költői jelző, hasonlat, megszemélyesítés, metafora), a szimbólumot és egyes alakzatokat (ismétlés, refrén, ellentét, fokozás, költői kérdés, alliteráció), azok szerepét és hangulati hatását, • felismerik a versszakokat, megállapítják a vers szerkezetét, • felismerik a páros, a kereszt-, az <i>ölelkező</i> és a félrímet.		

Különböző **epikai művekkel**, műfajokkal ismerkednek, és azokban:

- megállapítják a mű témáját és üzenetét,
- ismerik a monda, ballada, elbeszélő költemény, elbeszélés és regény műfaji jellemzőit, meghatározzák műfajukat,
- meghatározzák az ifjúsági, történelmi és *fantasy-regény* műfaját,
- felfogják a cselekmény menetét,
- megállapítják, ki meséli el a cselekményt,
- megállapítják a valóságos és *elképzelt helyszínt*, valamint az időt,
- felismerik a mű szerkezetét (tetőpont, fordulópont),
- megállapítják a fő- és a mellékszereplőket,
- jellemzik a szereplőket, tulajdonságaik alapján csoportosítják őket, véleményt mondanak róluk, azt indokolják,
- megkülönböztetik az elbeszélő, leíró és párbeszédreszereplőket,
- elképzelik az olvasott szöveg folytatását, más befejezését,
- téma, szerző vagy egyéb szempont szerint csoportosítják az olvasott szövegeket,
- megoldják a szövegfeldolgozás írásbeli feladatait,
- dramatizációval megjelenítenek epikai műveket, illetve műrészleteket.

Drámarészleteket olvasnak, és:

- felismerik a drámai cselekményt és szerkezetét,
- különbséget tesznek tragédia és komédia között,
- felismerik a komikumot és a tragikumot,
- jellemzik a szereplőket, csoportosítják őket, megfigyelik tetteiket, véleményt mondanak róluk, azt indokolják.

Részt vesznek a művek kiváltotta élményekről folyó beszélgetésekben.

Az olvasott művekről, élményeiről szóló beszélgetésekben megkülönböztetik a szép és a csúnya, a jó és a rossz, az igazság, a szomorú és a vidám fogalmát.

Felismerik az olvasott művekben a humort, a tragikumot és az iróniát.

Fejlesztik saját álláspontjuk megjelenítésének, átélésének képességét, valamint az empatikus képességet.

Olvasmányaik során megtapasztalják különböző kultúrák eltérő életmódját és szokásait.

3. A tanulók házi olvasmányként kötelező és választható műveket olvasnak, azokról beszámolnak, ezzel fokozzák olvasási kedvüket, és gazdagítják irodalmi ismereteiket.

Házi olvasmányként rövidebb és hosszabb műveket olvasnak, felidézik a cselekményt, megértik a szereplők cselekedeteit, jellemét, nézeteit, kifejtik erről véleményüket, és mindezt írásban megfogalmazzák.

Kötelező:

Gárdonyi Géza: Egri csillagok (részlet)
Nógrádi Gábor: Petepite

Választható:

Nógrádi Gábor: Az anyu én vagyok
Varga József: A lendvai vár kapitánya
Kipling: A dzsungel könyve
Berkes Péter: Az öreg bánya titka
G. Szabó Judit: Barbara, ez több a soknál!
Jacqueline Wilson: Komisz lányok

Kötelező:

Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője (részlet) vagy Mikszáth-elbeszélések
Sohonyai Edit: Macskaköröm

Választható:

Fehér Klára: Bezzeg az én időmben
Békés Pál: A kétbalkezes varázsló
Nógrádi Gábor: A bátyám zseni
G. Szabó Judit: A macskát visszafele simogatják, Ez mindennek a teteje
J. K. Rowling: Harry Potter
Mark Twain: Tom Sawyer kalandjai
Karl May: Winnetou

Kötelező:

Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig (részlet)
Nagy Katalin: Intőkönyvem története

Választható:

Dániel Anna: Hiányzik Szecső
Szabó Magda: Születésnap, Abigél
Sohonyai Edit: Engem szeress!, Le a csajokkal!, Le a pasikkal!
Nógrádi Gábor: Gyerekrablás a Palánk utcában
Oláh Ibolya naplója Anyácskától
Szabó Napsugár: Szelina, a föld szíve
Gergely Márta: Szősz
J. R. R. Tolkien: Gyűrűk ura (részlet)
Charles Dickens: Twist Olivér
Sharon Creech: Anya nélkül soha
Louis Sachar: Stanley, a szerencse fia

3.3.2.3 Írásbeli szövegalkotás

7.	8.	9.
1. A tanulók az olvasott irodalmi művekhez kapcsolódva fejlesztik reprodukív szövegalkotási készségüket.		
<ul style="list-style-type: none"> • Leírják az olvasott epikai szövegek tartalmát, jellemzik a szereplőket, leírják a helyszínt, • olvasmánynaplót vezetnek, • könyvismertetőt írnak, • <i>bemutatnak szerzőket.</i>		
2. A tanulók az olvasott irodalmi művekhez kapcsolódva fejlesztik a kreatív írás készségét.		
<ul style="list-style-type: none"> • Különböző nézőpontokból átírnak olvasott szöveget, • az olvasott műhöz más befejezést, folytatást írnak, illetve megfogalmazzák az előzményeket, • leírnak képzeletbeli helyszínt, szereplőt, • <i>párbeszédes formát átírnak elbeszélőbe, és fordítva,</i> • rímelő verssorokat alkotnak, • <i>képregényt készítenek.</i>		
3. A tanulók fejlesztik fogalmazási készségüket.		
<ul style="list-style-type: none"> • Elbeszélést, leírást és jellemzést írnak, • megfogalmazzák személyes és olvasmányélményeiket, kifejezik gondolataikat, véleményüket, érzelmeiket, • írásaikhoz anyagot gyűjtenek, azt elrendezik, • gondolkodástérképet/vázlatot készítenek, • ügyelnek a szöveg nyelvi megformálására, tagolására, a pontos és megfelelő szóhasználatra, a helyesírásra, • fejlesztik az önkifejezés és kreativitás képességét, • tanári felszólításra kézikönyvek segítségével kijavítják hibáikat, • <i>szövegeiket különböző számítógépes alkalmazások segítségével is megformálják és bemutatják,</i> • <i>összehasonlítják, értékelik saját és társaik szövegét.</i>		
Önállóan iskolai dolgozatként:		
<ul style="list-style-type: none"> • egy elbeszélést és egy leírást.	<ul style="list-style-type: none"> • egy leírást és egy jellemzést.	<ul style="list-style-type: none"> • egy kreatív jellegű szöveget és egy irodalmi témájú dolgozatot írnak.

3.3.2.4 Fogalmak

7.	8.	9.
A tanulók értik és szóban és írásban megfelelően használják az alábbi fogalmakat.		
elbeszélő költemény, cselekmény, ének, <i>mottó</i> , költői levél, költői jelző, hasonlat, megszemélyesítés, metafora, refrén, történelmi regény, népballada, műballada, monda, legenda, ballada, konfliktus, főszereplő	reformkor, elégia, epigramma, himnusz, óda, tájleíró költemény, forradalmi költészet, dal, <i>rapszódia</i> , páros rím, keresztrím, félrím, <i>ölelkező rím</i> , elbeszélés, karcolat, dráma, komédia, komikum	szimbólum, szimbolizmus, szerelmi líra, hazaszerető vers, Nyugat, elbeszélés, regény, realizmus, <i>razglednica</i> , modern líra, <i>szabadvers</i> , fantasztikum, tragédia, tragikum

3.3.2.5 Javasolt irodalmi szövegek

7.	8.	9.
Líra		
Petőfi Sándor*: <i>Arany Jánoshoz</i> Arany János*: <i>Válasz Petőfinek</i> , Tóth Árpád: <i>Láng</i> Szabó Lőrinc: <i>Ima a gyermekekért</i>	Janus Pannonius*: <i>Pannónia dicsérete</i> Kölcsey Ferenc*: <i>Huszt, Himnusz**</i> ; Vörösmarty Mihály*: <i>Szózat**</i> ; Petőfi Sándor: <i>Kiskunság</i> ; <i>Szeptember végén**</i> ; <i>Nemzeti dal**</i> , <i>Egy gondolat bánt engemet**</i>	Ady Endre*: <i>Párisban járt az Űsz</i> ; <i>Űrizem a szemed**</i> ; Babits Mihály: <i>Hazám!, Messze-messze</i> Kosztolányi Dezső: <i>Mostan színes tintákról álmodom</i> József Attila*: <i>Anyám**</i> , <i>Tiszta szívvel</i> Radnóti Miklós*: <i>Nem tudhatom**</i> ; <i>Razglednicák</i> ; Varga József: <i>Vallomás</i> Szúnyogh Sándor: <i>Halicanumi üzenet</i>

Epika

Kőmíves Kelemenné
A fehér ló mondája
Balatoni kecskeköröm
Mátyás király meg Markóp
Vörösmarty Mihály: Szép Ilonka
Arany János: Mátyás anyja, Rege a csodaszarvasról,
Toldi (részletek)
Fazekas Mihály: Lúdas Matyi (részletek)
Sánta Ferenc: Három hely
Gárdonyi Géza*: Egri csillagok**
Fekete István: Fészekrablás
Móra Ferenc: Kuckó király
Gyurkovics Tibor: Tükröm, tükröm,
mondd meg nékem...

Arany János: A walesi bárdok
Jókai Mór*: Az arany ember
(részlet)
Lázár Ervin: Az asszony
Mikszáth Kálmán*: Szent Péter
esernyője (részlet) **, A néhai
bárány**;
Bede Anna tartozása

Varró Dániel*: Túl a Maszat-hegyen
(részletek)
Móricz Zsigmond*: Hét krajcár**;
Légy jó mindhalálig (részlet **
Tamási Áron: Ábel a rengetegben
(részlet)
Kertész Imre*: Sorstalanság (rész-
let) **
Déry Tibor: Képzelt riport egy ame-
rikai popfesztiválról (részlet)
J. R. R. Tolkien: A gyűrűk ura
(részlet)

Dráma

A Toldi dramatizálása,
Németh Ervin: Lúdas Matyi (részlet)

Molière: Fösvény

Shakespeare: Romeo és Júlia
(részlet)

3.3.3 A TANULÁSI KÉPESSÉG FEJLESZTÉSE

7.

8.

9.

- A tanulók önállóan vázlatot készítenek, megadott szempontok szerint bővítik azt,
- vázlataikat felhasználják szövegértelmezéshez és szövegalkotáshoz,
- összefoglalnak, tömörítenek, jegyzetelnek,
- ismereteket, adatokat, információkat gyűjtenek különböző forrásokból, információhordozókról, megfelelően fel-
tűntetik a forráshelyeket,
- megvizsgálják a források hitelességét.

4 VÁRT TELJESÍTMÉNY

Az egyes osztályok, illetve szakaszok végi követelményekbe beleértendők az alsóbb osztályok, illetve szakaszok végére megfogalmazott követelmények.

4.1 Várt teljesítmény az 1. szakasz végén

A tanuló:

- értse meg a tanítói és tanulói közléseket,
- tudjon köszönni felnőttek és gyerekeknek a napszaknak megfelelően, tudjon megszólítani, bemutatkozni, segítséget kérni, segítséget megköszönni, bocsánatkérést és gratulációt kifejezni,
- legyen képes számára ismerős témáról megadott szavak vagy képek, képsorok segítségével felkészülés után rövid elbeszélő és leíró szöveget alkotni,
- tudjon olvasott vagy hallott szöveggel kapcsolatosan kérdéseket feltenni és kérdésekre válaszolni,
- tudjon elmondani egy-két memoritert,
- ismerje, olvassa és írja a nyomtatott és írott betűket,
- tudjon felkészülés után hangosan olvasni rövidebb, életkorának megfelelő szövegeket,
- tudjon némán olvasni rövidebb, életkorának megfelelő köznapi és közéleti szövegeket, értse meg azok alapvető adatait,
- tudjon némán olvasott rövid irodalmi szöveg alapján válaszolni olyan kérdésekre, hogy miről szól a szöveg, kik a szereplők, hol, mikor történt valami stb.,
- tudjon írott betűkkel szöveget másolni, írni, tollbamondást írni,
- tudjon minta alapján meghívót és üdvözlőt írni,
- tudjon képről, képsorról néhány összefüggő mondatot alkotni,
- használja a nagy kezdőbetűket mondatkezdéskor, a személynévben és a közvetlen környezetében előforduló egyszerűbb földrajzi nevekben,
- tudja csoportosítani a szavakat kérdések segítségével (ki?, mi?, milyen?, mit csinál?),
- tudja elmondani a magyar ábécét,
- különböztesse meg a magán- és mássalhangzókat,
- tudjon elválasztani egyszerű szavakat a szótagolás szabályai szerint,
- ismerje fel a kijelentő és a kérdő mondatot,
- ismerje fel a verset és a mesét.

4.1.1 Várt teljesítmény az 1. osztály végén

BESZÉDÉRTÉS, BESZÉD

A tanuló:

- értse meg az egyszerűbb szóbeli közléseket és utasításokat,
- tudjon köszönni felnőtteknek és gyerekeknek a napszaknak megfelelően,
- tudjon bemutatkozni, kérni, megköszönni,
- tudjon magára és szűkebb környezetére vonatkozó kérdésekre válaszolni,
- legyen képes adott témáról képek, képsor segítségével néhány rövid mondatot alkotni,
- mondjon el egy-két rövid verset, mondókát.

OLVASÁS, OLVASÁSÉRTÉS

A tanuló:

- tudja leválasztani az első és az utolsó hangot a szavakban,
- ismerje fel az azonos betűket,
- értse meg a környezetében előforduló piktogramok jelentését.

ÍRÁS, ÍRÁSHASZNÁLAT

A tanuló:

- tudja másolni a nyomtatott nagybetűket,
- tudja nyomtatott nagybetűkkel leírni saját nevét,
- írjon szavakat a tanult betűkkel.

4.1.2 Várt teljesítmény a 2. osztály végén

BESZÉDÉRTÉS, BESZÉD

A tanuló:

- értse meg az alapvető tanítói és tanulói közléseket,
- tudjon megszólítani, segítséget kérni, segítséget megköszönni és bocsánatkérést kifejezni,
- tudjon magára és környezetére vonatkozó kérdésekre rövid választ adni,
- legyen képes adott témáról képek vagy képsorok segítségével néhány összefüggő mondatot alkotni,
- tudjon válaszolni hallott szöveg leglényegesebb adataira vonatkozó kérdésekre,
- mondjon el egy-két verset.

OLVASÁS, OLVASÁSÉRTÉS

A tanuló:

- olvassa össze az ismert betűket,
- olvassa fel felkészülés után a kiejtés elve szerint írt szavakat, szó szerkezeteket, rövid mondatokat,
- értse meg az egyszerű írásbeli feladatokat,
- oldjon meg egy-két könnyebb szövegértési feladatot,
- felszólításra és tanítói segítséggel javítsa ki olvasási hibáit.

ÍRÁS, ÍRÁSHASZNÁLAT

A tanuló:

- írjon nyomtatott betűkkel olvashatóan és tetszetősen,
- írjon tollbamondás után szavakat, rövid mondatokat,
- használja a nagy kezdőbetűket mondatkezdéskor és a személynevekben,
- tudjon egyszerű kérdésre rövid választ adni írásban.

NYELVI, IRODALMI ÉS EGYÉB ISMERETEK

A tanuló:

- ismerje a magyar ábécé kis és nagy nyomtatott betűit,
- tudja csoportosítani a szavakat kérdések segítségével (ki?, mi?, milyen?, mit csinál?).

4.1.3 Várt teljesítmény a 3. osztály végén

BESZÉDÉRTÉS, BESZÉD

A tanuló:

- értse meg a tanítói és tanulói közléseket,
- tudjon köszönni, megszólítani, segítséget kérni, segítséget megköszönni, bocsánatkérést és gratulációt kifejezni,
- legyen képes számára ismerős témáról megadott szavak vagy képek, képsorok segítségével felkészülés után rövid elbeszélő és leíró szöveget alkotni,
- tudjon olvasott vagy hallott szöveggel kapcsolatosan kérdéseket feltenni és kérdésekre válaszolni,
- mondjon el egy-két memoritert.

OLVASÁS, OLVASÁSÉRTÉS

A tanuló:

- olvasson lassú folyamatossággal,
- tudjon felkészülés után hangosan olvasni rövidebb, életkorának megfelelő szövegeket,

- tudjon némán olvasni rövidebb, életkorának megfelelő köznapis és közéleti szövegeket, értse meg azok alapvető adatait,
- tudjon némán olvasott rövid irodalmi szöveg alapján válaszolni olyan kérdésekre, hogy miről szól a szöveg, kik a szereplők, hol, mikor történt valami stb.,
- javítsa ki tanítói segítséggel olvasási hibáit.

ÍRÁS, ÍRÁSHASZNÁLAT

A tanuló:

- tudjon írott betűkkel szöveget másolni, írni, tollbamondást írni,
- tudjon minta alapján meghívót és üdvözetet írni,
- tudjon képről, képsorról néhány összefüggő mondatot alkotni,
- használja a nagy kezdőbetűket mondatkezdéskor, a személynevekben és a közvetlen környezetben előforduló egyszerűbb földrajzi nevekben,
- tanítói felszólításra és segítséggel javítsa ki hibáit,

NYELVI, IRODALMI ÉS EGYÉB ISMERETEK

A tanuló:

- különböztesse meg a tájnyelvet a köznyelvtől,
- ismerje a magyar ábécé nyomtatott és írott betűit,
- tudja elmondani a magyar ábécét,
- különböztesse meg a magán- és mássalhangzókat,
- tudjon elválasztani egyszerű szavakat a szótagolás szabályai szerint,
- ismerje fel a kijelentő és a kérdő mondatot,
- ismerje fel a verset,
- ismerje fel a mesét.

4.2 Várt teljesítmény a 2. szakasz végén

A tanuló:

- egyen képes eligazodni a mindennapi kommunikációs élethelyzetekben: kapcsolatfelvétel (be-mutatkozás, köszönés), kérés, köszönetnyilvánítás; telefonbeszélgetés,
- tudjon elnézést kérni, egyetértést kifejezni, egyszerűbb véleményt kifejezni,
- legyen képes megállapítani hallott nem művészi szöveg lényeges adatait, fejtse ki véleményét a szövegről,
- legyen képes élménybeszámolót, egyszerűbb személy-, állat- és tárgyleírást, ismeretterjesztő szöveg alapján rövidebb beszámolót készíteni,
- legyen képes elmondani hallott vagy olvasott irodalmi szöveg tartalmát,
- legyen képes történetet folytatni és befejezni,
- szóbeli megnyilatkozásaiban használja a köznyelvet, megközelítőleg megfelelő hangsúllyal, hanglejtéssel és szünettartással beszéljen,

- legyen képes szöveghűen, megközelítőleg megfelelő szünettartással és hangsúllyal elmondani a tanult memoritereket,
- legyen képes felkészülés után megközelítőleg megfelelő hangsúllyal, hanglejtéssel, értelmi szünettartással szöveget folyamatosan felolvasni,
- különböztesse meg az irodalmi és nem irodalmi szöveget,
- tudjon olvasott szövegben felismerni, keresni (egyszerűbb) rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakat,
- legyen képes egyoldalnyi, életkorának megfelelő nem művészi szöveg néma olvasására, állapítsa meg a szöveg lényeges adatait (címezett, feladó, téma, szándék),
- állapítsa meg a nem irodalmi szöveg lényeges adatait (ki?, mi?, hol?, mikor? mit?),
- legyen képes irodalmi szövegekben elkülöníteni a valóságot a képzeletbelitől,
- állapítsa meg irodalmi szövegek formáját (vers, próza),
- állapítsa meg az epikai művek témáját, szereplőit, valamint a cselekmény helyét, idejét és menetét,
- fogalmazza meg az irodalmi szöveg üzenetét, fejtse ki véleményét a szövegről,
- állapítsa meg a vers szerkezetét (versszak, verssor), ismerje fel a páros rímet, tudjon költői jelzőt keresni,
- tudjon egyszerű köznapi és közéleti szöveget (meghívó, gratuláció, levél), valamint elbeszélést, leírást és egyszerűbb jellemzést alkotni,
- tudja irodalmi szöveg tartalmát írásban összefoglalni,
- jelölje megfelelően a mondatkezdést és a mondatzárást az egyszerű mondatban, használja megfelelően a vesszőt felsorolásakor és a *hogy* kötőszó előtt,
- jelölje megfelelően a *j* és *ly* betűt, a hosszú és rövid magán- és mássalhangzókat a gyakran használt szavak zömében,
- használja helyesen a nagy kezdőbetűt személynevekben, állatnevekben és a szélesebb környezetéből (Szlovénia és Magyarország) származó gyakran használt földrajzi nevekben, intézménynevekben (iskola), ismert irodalmi alkotások címében,
- írja helyesen a keltezés egyszerű formáját, a számokat kétezerig,
- ismerje a magyar nyelv sajátos helyzetét,
- különböztesse meg és többnyire a beszédhelyzetnek megfelelően használja a tájszólást és a köznyelvet,
- tudjon betűrendbe sorolni, egyszerű szavakat elválasztani,
- ismerje fel és különböztesse meg a tanult szófajokat (ige, főnév, melléknév, toldalék nélküli tő- és sorszámnév), az egyszerű mondat fajtáit a beszélő szándéka szerint,
- tudjon összetett szavakat alkotni, egyszerűbb szavakat képezni,
- különböztesse meg a népköltészeti és a műköltészeti alkotásokat,
- ismerje a mese jellemzőit (mesekezdés, mesezárás, meseszám, csoda).

4.2.1 Várt teljesítmény a 4. osztály végén

BESZÉDÉRTÉS, BESZÉD

A tanuló:

- értsen meg életkorának és ismereteinek megfelelő beszélgetéseket, vegyen részt ilyenekben,
- értse meg rövid ismeretterjesztő szöveg lényeges adatait,
- tudjon elnézést kérni, egyetértést kifejezni,
- legyen képes élménybeszámolót, egyszerűbb személy- és állatleírást készíteni,
- tanítói segítséggel legyen képes elmondani látott/hallott vagy olvasott irodalmi szöveg tartalmát,
- legyen képes mesét folytatni,
- vegyen részt dramatizálásban,
- mondjon el egy-két memoritert,
- törekedjen a köznyelv használatára, tanítói segítséggel javítsa ki nyelvhelyességi hibáit.

OLVASÁS, SZÖVEGÉRTÉS

A tanuló:

- legyen képes felkészülés után irodalmi, ismeretterjesztő és közéleti szöveget meglehetősen folyékonyan felolvasni,
- tanítói segítséggel és felszólításra javítsa ki olvasási hibáit,
- különböztesse meg az irodalmi és nem irodalmi szöveget,
- legyen képes féloldalmi, életkorának megfelelő irodalmi, ismeretterjesztő és közéleti szöveget némán elolvasni,
- állapítsa meg a nem irodalmi szöveg lényeges adatait (ki?, mi?, hol?, mikor?),
- állapítsa meg az olvasott irodalmi szöveg témáját, szereplőit, cselekményét, annak helyét és idejét.

ÍRÁS, ÍRÁSHASZNÁLAT

A tanuló:

- tudjon olvashatóan és tetszetősen másolni, írni, tollbamondás után írni,
- tudjon meghívót és üdvözlőt írni,
- tudjon képek vagy szavak segítségével rövidebb elbeszélést és leírást készíteni,
- tudja irodalmi szöveg tartalmát összefoglalni, irodalmi szöveghez folytatást alkotni,
- jelölje a mondatkezdést és a mondatzárást (kijelentő, kérdő és felszólító mondatok esetében),
- használja a nagy kezdőbetűket a személynevekben, az állatnevekben és a szélesebb környezetben előforduló (Muravidék) ismertebb földrajzi nevekben,
- jelölje a *j* és *ly* betűt, a hosszú és rövid magán- és mássalhangzókat a legalapvetőbb szókincsben,
- tanítói segítséggel javítsa ki helyesírási hibáit.

NYELVI, IRODALMI ÉS EGYÉB ISMERETEK

A tanuló:

- különböztesse meg a tájszólást és a köznyelvet, tudja, mikor melyiket használjuk,
- tudjon szótagolni, egyszerű szavakat elválasztani,
- ismerje fel és különböztesse meg a tanult szófajokat (ige, főnév), valamint az egyszerű mondat fajtáit a beszélő szándéka szerint (kijelentő, kérdő, felszólító),
- ismerje fel a verset és a rímet,
- ismerje fel a mesét, ismerje egy-két jellemzőjét (mesekezdés, mesezárás).

4.2.2 Várt teljesítmény az 5. osztály végén

BESZÉDÉRTÉS, BESZÉD

A tanuló:

- értsen meg életkorának és ismereteinek megfelelő beszélgetéseket,
- tudjon elnézést kérni, egyetértést kifejezni, egyszerűbb véleményt kifejteni,
- vegyen részt ismert témájú beszélgetésben és telefonbeszélgetésben, ismerje a telefonbeszélgetés illemszabályait,
- értse meg hallott nem művészi szövegek lényeges adatait,
- tudjon élménybeszámolót, személy- és állatleírást készíteni,
- tudjon vázlat alapján megadott témában kiselőadást készíteni és azt bemutatni,
- legyen képes elmondani látott/hallott vagy olvasott irodalmi szöveg tartalmát,
- legyen képes mesét/történetet folytatni és befejezni,
- vegyen részt dramatizálásban,
- mondja el szöveghűen a tanult memoritereket,
- törekedjen a köznyelv használatára, tanári segítséggel javítsa ki nyelvhelyességi hibáit.

OLVASÁS, SZÖVEGÉRTÉS

A tanuló:

- legyen képes felkészülés után irodalmi, ismeretterjesztő és közéleti szöveget érthetően, meglehetősen folyékonyan, a mondatok (kijelentő, kérdő, felszólító) helyes intonációjával felolvasni,
- tanári felszólításra javítsa ki olvasási hibáit,
- különböztesse meg az irodalmi és nem irodalmi szöveget,
- legyen képes féloldalnyi, életkorának megfelelő irodalmi, ismeretterjesztő és közéleti szöveget némán elolvasni,
- állapítsa meg a nem irodalmi szöveg lényeges adatait (ki?, mi?, hol?, mikor? mit?),
- állapítsa meg az olvasott irodalmi szöveg témáját, szereplőit, cselekményét, annak helyét és idejét,
- fogalmazza meg, mit üzen számára az olvasott szöveg,
- állapítsa meg a vers szerkezetét (versszakok, verssorok) és a rím meglétét.

ÍRÁS, ÍRÁSHASZNÁLAT

A tanuló:

- tudjon olvashatóan írni betűtévesztés, betűcsere, betűkihagyás nélkül,
- tudjon gratulációt és apróhirdetést írni,
- tudjon rövidebb elbeszélést és leírást készíteni,
- tudja irodalmi szöveg tartalmát összefoglalni,
- tudjon irodalmi szöveghez folytatást alkotni,
- jelölje megfelelően a mondatkezdést és a mondatzárást (kijelentő, kérdő és felszólító mondatok esetében), használja megfelelően a vesszőt felsorolásakor,
- használja helyesen a nagy kezdőbetűket a személynevekben, állatnevekben, környezeti intézményneveiben (iskola), ismert irodalmi alkotások címeiben és a szélesebb környezetében előforduló ismertebb földrajzi nevekben,
- jelölje megfelelően a *j* és *ly* betűt, a hosszú és rövid magán- és mássalhangzókat a begyakorolt szókincs legalább felében,
- írja helyesen a keltezés egyszerűbb formáját,
- tanári felszólításra és segítséggel javítsa ki helyesírási hibáit.

NYELVI, IRODALMI ÉS EGYÉB ISMERETEK

A tanuló:

- különböztesse meg a tájszólást és a köznyelvet, törekedjék a (regionális) köznyelv használatára,
- tudjon szavakat elválasztani,
- tudjon betűrendbe sorolni az első betű alapján,
- ismerje fel és különböztesse meg a tanult szófajokat (ige, főnév, melléknév, toldalék nélküli tő- és sorszámnév), az egyszerű mondat fajtáit a beszélő szándéka szerint,
- ismerje fel a verset és annak szerkezetét (versszakok, verssorok, rím),
- ismerje fel a népmesét és jellemzőit (mesekezdés, mesezárás, meseszám), ismerjen egy-két mesefajtát.

4.2.3 Várt teljesítmény a 6. osztály végén

BESZÉDÉRTÉS, BESZÉD

A tanuló:

- legyen képes eligazodni a mindennapi kommunikációs élethelyzetekben: kapcsolatfelvétel (bemutatkozás, köszönés), kérés, köszönetnyilvánítás; telefonbeszélgetés,
- legyen képes mondanivalóját a beszédhelyzetnek és az alapvető udvariassági normáknak megfelelően megfogalmazni,
- legyen képes megállapítani hallott nem művészi szöveg lényeges adatait, fejtse ki véleményét a szövegről,
- ismerje fel a beszéd társakat, határozza meg érzelmi viszonyukat,
- legyen képes élménybeszámolót, egyszerűbb személy-, állat- és tárgyleírást, ismeretterjesztő szöveg alapján rövidebb beszámolót készíteni,

- legyen képes elmondani irodalmi szöveg tartalmát,
- legyen képes történetet folytatni és befejezni,
- vegyen részt dramatizálásban,
- legyen képes szöveghűen, megközelítőleg megfelelő szünettartással és hangsúllyal elmondani a tanult memoritereket,
- szóbeli megnyilatkozásaiban használja a köznyelvet, megközelítőleg megfelelő hangsúllyal, hanglejtéssel és szünettartással beszéljen,
- tanári felszólításra és segítséggel javítsa ki nyelvhelyességi hibáit.

OLVASÁS, SZÖVEGÉRTÉS

A tanuló:

- legyen képes felkészülés után megközelítőleg megfelelő hangsúllyal, hanglejtéssel, értelmi szünettartással szöveget folyamatosan felolvasni,
- legyen képes egyoldalnyi, életkorának megfelelő nem művészi szöveg néma olvasására, alapítsa meg a szöveg lényeges adatait (címezett, feladó, téma, szándék), fejtse ki véleményét a szövegről,
- legyen képes irodalmi szövegekben elkülöníteni a valóságost a képzeletbelitől,
- ismerje fel irodalmi szövegek tagolódását (bekezdések; versszakok, verssorok),
- állapítsa meg irodalmi szövegek formáját (vers, próza),
- állapítsa meg az epikai művek témáját, szereplőit, valamint cselekményük, helyét, idejét és menetét,
- fogalmazza meg az irodalmi szöveg üzenetét, fejtse ki véleményét a szövegről,
- tudjon olvasott szövegben felismerni, keresni (egyszerűbb) rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakat,
- állapítsa meg a vers szerkezetét (versszak, verssor), ismerje fel a páros rímet, tudjon költői jelzőt keresni.

ÍRÁS, ÍRÁSHASZNÁLAT

A tanuló:

- tudjon olvashatóan szöveget másolni és írni betűtévesztés, betűcsere, betűkihagyás nélkül,
- tudjon egyszerű köznapi és közéleti szöveget (meghívó, gratuláció, apróhirdetés, levél), valamint elbeszélést, leírást és egyszerűbb jellemzést alkotni,
- tudja irodalmi szöveg tartalmát összefoglalni,
- tudjon irodalmi szöveghez folytatást és befejezést írni,
- jelölje megfelelően a mondatkezdést és a mondatzárást az egyszerű mondatban, használja megfelelően a vesszőt felsorolásakor és a *hogy* kötőszó előtt,
- jelölje megfelelően a *j* és *ly* betűt, a hosszú és rövid magán- és mássalhangzókat a begyakorolt szókincs legalább felében,
- használja helyesen a nagy kezdőbetűt személynevekben, állatnevekben és a szélesebb környezetéből (Szlovénia és Magyarország) származó gyakran használt földrajzi nevekben, intézménynevekben (iskola), ismert irodalmi alkotások címében,
- írja helyesen a keltezés egyszerű formáját, a számokat kétezerig.

NYELVI, IRODALMI ÉS EGYÉB ISMERETEK

A tanuló:

- ismerje a magyar nyelv sajátos helyzetét;
- különböztesse meg és többnyire a beszédhelyzetnek megfelelően használja a tájszólást és a köznyelvet,
- tudjon betűrendbe sorolni, egyszerű szavakat elválasztani,
- ismerje fel és különböztesse meg a tanult szófajokat (ige, főnév, melléknév, toldalék nélküli tő- és sorszámnev), az egyszerű mondat fajtáit a beszélő szándéka szerint,
- tudjon összetett szavakat alkotni, egyszerűbb szavakat képezni,
- különböztesse meg a népköltészeti és a műköltészeti alkotásokat,
- ismerje a mese jellemzőit (mesekezdés, mesezárás, meseszám, csoda), a népmesét, ismerje egy-két fajtáját.

4.3 Várt teljesítmény a 3. szakasz végén

A tanuló:

- legyen képes eligazodni a mindennapi kommunikációs élethelyzetekben, alkalmazkodjon a beszédhelyzethez, tartsa be az alapvető udvariassági normákat,
- tudjon beszélgetést kezdeményezni és befejezni,
- tudja kifejezni kommunikációs szándékait (tudakozódás, véleménynyilvánítás, egyetértés, egyet nem értés, tetszés, nem tetszés),
- állapítsa meg hallott nem művészi szöveg lényeges adatait,
- legyen képes szóban élménybeszámolót, leírást, ismeretterjesztő vagy médiaszöveg alapján beszámolót készíteni, azt közönség előtt bemutatni,
- tudja elmondani hallott vagy olvasott irodalmi szöveg tartalmát, fejtse ki véleményét, jellemezze valamelyik szereplőt,
- legyen képes történetet folytatni, előzményt elmondani,
- tudjon szöveghűen, megfelelő szünettartással és hangsúllyal elmondani memoritereket,
- szóbeli megnyilatkozásaiban használja a köznyelvet, megfelelő hangsúllyal, hanglejtéssel és szünettartással beszéljen,
- legyen képes folyamatosan, érthetően, megfelelő hangsúllyal, hanglejtéssel és szünettartással felolvasni,
- legyen képes másfél oldalnyi, életkorának megfelelő szöveg néma olvasására, állapítsa meg a szöveg lényeges adatait (címezett, feladó, téma, szándék), fejtse ki véleményét a szövegről,
- tudjon rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakat keresni,
- ismerje fel irodalmi szövegek tagolódását (bekezdések; versszakok, verssorok),
- állapítsa meg irodalmi szövegek formáját (vers, próza),
- ismerje fel a drámai szöveget, különböztesse meg a komikust és a tragikust,
- állapítsa meg az epikai művek cselekményének helyét, idejét és menetét, az ok-okozati összefüggéseket,
- tudja irodalmi szöveg tartalmát írásban összefoglalni,
- tudjon irodalmi szöveghez előzményt és befejezést alkotni,

- fogalmazza meg az irodalmi szöveg üzenetét, fejtse ki véleményét a szövegről,
- állapítsa meg a vers szerkezetét (versszak, verssor), ismerje fel a páros és a keresztímet, tudjon költői jelzőt és hasonlatot keresni,
- tudjon nyomtatványokat kitölteni,
- tudjon elbeszélést, leírást és jellemzést, önéletrajzot és levelet írni,
- jelölje megfelelően a mondatkezdést és a mondatzárást az egyszerű mondatban, használja megfelelően a vesszőt felsoroláskor, a *hogy*, a *mert* és a *de* kötőszó előtt,
- jelölje megfelelően a *j* és *ly* betűt, a hosszú és rövid magán- és mássalhangzókat a gyakran használt szavak zömében,
- használja helyesen a nagy kezdőbetűt személynevekben, állatnevekben, a gyakran használt földrajzi nevekben, az ismert intézménynevekben, valamint az ismert irodalmi alkotások címében,
- írja kis kezdőbetűvel a népek és ünnepek nevét,
- tudjon keltezést írni, írja helyesen a tőszámneveket kétezerig, valamint a betűkkel írt sorszámneveket,
- írja egybe az igekötőt az igével, ha az megelőzi az igét,
- megfelelően jelölje a teljes hasonulás egyszerűbb eseteit (egyjegyű mássalhangzó + *-val*, *-vel*; *-vá*, *-vé*),
- különböztesse meg és többnyire a beszédhelyzetnek megfelelően használja a tájshólást és a köznyelvet,
- ismerje a magyar nyelv szerepét és státuszát az anyaországban és Szlovéniában,
- ismerje fel és különböztesse meg a tanult szófajokat (ige, főnév, melléknév, számnév, a személyes, a kérdő és a mutató névmások), az egyszerű mondat fajtáit a beszélő szándéka szerint, az egyszerű mondat részeit (igei állítmány, alany, tárgy, idő- és helyhatározó, minőségjelző), különböztesse meg az összetett mondatot az egyszerűtől, állapítsa meg a tárgyi, okhatározói és minőségjelzői mellékmondatok fajtáját, a kapcsolatos és ellentétes mellérendelést,
- tudjon összetett szavakat alkotni, szavakat képezni,
- ismerje a regény, az elbeszélés, az elbeszélő költemény és az óda műfaját, ismerje néhány műfaji jellemzőjüket,
- tájékozódjon a legfontosabb magyar írók és költők, valamint azok alkotásai körében (szerző, mű címe, téma),
- tudja használni a helyesírási szótárt.

4.3.1 Várt teljesítmény a 7. osztály végén

BESZÉDÉRTÉS, BESZÉD

A tanuló:

- legyen képes eligazodni a mindennapi kommunikációs élethelyzetekben, többnyire alkalmazkodjon a beszédhelyzethez, tartsa be az alapvető udvariassági normákat,
- tudjon beszélgetést kezdeményezni és befejezni,
- tudja kifejezni kommunikációs szándékait (tudakozódás, véleménynyilvánítás, egyetértés, egyet nem értés, tetszés, nem tetszés),
- legyen képes megállapítani hallott nem művészi szöveg lényeges adatait, fejtse ki véleményét a szövegről,
- ismerje fel a beszéd társakat, határozza meg érzelmi viszonyukat,
- legyen képes élménybeszámolót, leírást, ismeretterjesztő szöveg alapján beszámolót készíteni,
- tudja elmondani hallott vagy olvasott irodalmi szöveg tartalmát, fejtse ki véleményét a szövegről,
- legyen képes történetet folytatni, előzményét elmondani,
- vegyen részt közös dramatizálásban,
- legyen képes szöveghűen, megfelelő szünettartással és hangsúllyal elmondani két memóriatert,
- szóbeli megnyilatkozásaiban használja a köznyelvet, megfelelő hangsúllyal, hanglejtéssel és szünettartással beszéljen,
- tanári felszólításra és segítséggel javítsa ki nyelvhelyességi hibáit.

OLVASÁS, SZÖVEGÉRTÉS

A tanuló:

- legyen képes folyamatosan, érthetően, megközelítőleg megfelelő hangsúllyal, hanglejtéssel és szünettartással felolvasni,
- legyen képes egyoldalnyi, életkorának megfelelő szöveg néma olvasására, állapítsa meg a szöveg lényeges adatait (címezett, feladó, téma, szándék), fejtse ki véleményét a szövegről,
- ismerje fel irodalmi szövegek tagolódását (bekezdések; versszakok, verssorok),
- állapítsa meg irodalmi szövegek formáját (vers, próza),
- állapítsa meg az epikai művek témáját, szereplőit, cselekményük helyét, idejét és menetét, az ok-okozati összefüggéseket, tudja csoportosítani a szereplőket,
- fogalmazza meg az irodalmi szöveg üzenetét, fejtse ki véleményét a szövegről,
- tudjon olvasott szövegben rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakat keresni,
- állapítsa meg a vers szerkezetét (versszak, verssor), ismerje fel a páros rímet, tudjon költői jelzót és hasonlatot keresni.

ÍRÁS, ÍRÁSHASZNÁLAT

A tanuló:

- tudjon betűtvesztés, betűcsere, betűkihagyás nélkül írni,
- tudjon egyszerűbb nyomtatványokat kitölteni,
- tudjon magánlevelet, valamint elbeszélést, leírást és jellemzést írni,
- tudja irodalmi szöveg tartalmát összefoglalni,
- tudjon irodalmi szöveghez előzményt, folytatást, illetve más befejezést alkotni,
- jelölje megfelelően a mondatkezdést és a mondatzárást az egyszerű mondatban, használja megfelelően a vesszőt felsorolásakor, a *hogy* és a *mert* kötőszó előtt,
- jelölje megfelelően a *j* és *ly* betűt, a hosszú és rövid magán- és mássalhangzókat a begyakorolt szókincs legalább felében,
- használja helyesen a nagy kezdőbetűt személynevekben, állatnevekben, a gyakran használt földrajzi nevekben, az ismert intézménynevekben, ismert irodalmi alkotások címében,
- írja kis kezdőbetűvel a népek és ünnepek nevét,
- tudjon keltezést írni, írja helyesen a tőszámneveket kétezerig,
- írja egybe az igekötőt az igével, ha az megelőzi az igét,
- megfelelően jelölje a teljes hasonulás egyszerűbb eseteit (egyjegyű mássalhangzó + *-val*, *-vel*).

NYELVI, IRODALMI ÉS EGYÉB ISMERETEK

A tanuló:

- különböztesse meg és többnyire a beszédhelyzetnek megfelelően használja a tájszólást és a köznyelvet,
- ismerje a magyar nyelv szerepét és státuszát az anyaországban és Szlovéniában,
- olvasott szövegben ismerje fel és különböztesse meg a tanult szófajokat (ige, főnév, melléknév, számnév, a személyes, a kérdő és a mutató névmások), az egyszerű mondat fajtáit a beszélő szándéka szerint,
- ismerje a regény és elbeszélő költemény műfaját, ismerje egy-két műfaji jellemzőjüket.

4.3.2 Várt teljesítmény a 8. osztály végén

BESZÉDÉRTÉS, BESZÉD

A tanuló:

- legyen képes eligazodni a mindennapi kommunikációs élethelyzetekben, többnyire alkalmazkodjon a beszédhelyzethez, tartsa be az alapvető udvariassági normákat,
- tudjon beszélgetést kezdeményezni és befejezni,
- tudja kifejezni kommunikációs szándékait (véleménynyilvánítás, egyetértés, egyet nem értés, tetszés, nem tetszés),
- legyen képes megállapítani hallott nem művészi szöveg lényeges adatait, fejtse ki véleményét a szövegről,
- ismerje fel a beszédpartnereket, határozza meg érzelmi és társadalmi viszonyukat,

- legyen képes élménybeszámolót, leírást, ismeretterjesztő szöveg alapján beszámolót készíteni,
- tudja elmondani hallott vagy olvasott irodalmi szöveg tartalmát, fejtse ki véleményét, jellemezze valamelyik szereplőt,
- legyen képes történetet folytatni, előzményét elmondani,
- vegyen részt közös dramatizálásban,
- legyen képes szöveghűen, megfelelő szünettartással és hangsúllyal elmondani két memortert,
- szóbeli megnyilatkozásaiban használja a köznyelvet, megfelelő hangsúllyal, hanglejtéssel és szünettartással beszéljen,
- tanári felszólításra és segítséggel javítsa ki nyelvhelyességi hibáit.

OLVASÁS, SZÖVEGÉRTÉS

A tanuló:

- legyen képes folyamatosan, érthetően, megfelelő hangsúllyal, hanglejtéssel és szünettartással felolvasni,
- legyen képes másfél oldalnyi, életkorának megfelelő szöveg néma olvasására, állapítsa meg a szöveg lényeges adatait (címezett, feladó, téma, szándék), fejtse ki véleményét a szövegről,
- ismerje fel irodalmi szövegek tagolódását (bekezdések; versszakok, verssorok),
- állapítsa meg irodalmi szövegek formáját (vers, próza),
- állapítsa meg az epikai művek cselekményének helyét, idejét és menetét, az ok-okozati összefüggéseket, tudja csoportosítani a szereplőket,
- fogalmazza meg az irodalmi szöveg üzenetét, fejtse ki véleményét a szövegről,
- tudjon olvasott szövegben rokon értelmű és ellentétes jelentésű, valamint hangutánzó szavakat keresni,
- állapítsa meg a vers szerkezetét (versszak, verssor), ismerje fel a páros és a keresztímet, tudjon költői jelzőt és hasonlatot keresni.

ÍRÁS, ÍRÁSHASZNÁLAT

A tanuló:

- tudjon betűtévesztés, betűcsere, betűkihagyás nélkül írni,
- tudjon nyomtatványokat kitölteni,
- tudjon könyvismertetőt, valamint elbeszélést, leírást és jellemzést írni,
- tudja irodalmi szöveg tartalmát összefoglalni,
- tudjon irodalmi szöveghez előzményt, folytatást, illetve más befejezést alkotni,
- jelölje megfelelően a mondatkezdést és a mondatzárást az egyszerű mondatban, használja megfelelően a vesszőt felsorolásakor, a *hogy*, a *mert* és a *de* kötőszó előtt,
- jelölje megfelelően a *j* és *ly* betűt, a hosszú és rövid magán- és mássalhangzókat a begyakorolt szókincs legalább felében,
- használja helyesen a nagy kezdőbetűt személynevekben, állatnevekben, a gyakran használt földrajzi nevekben, az ismert intézménynevekben, valamint az irodalmi alkotások címében,
- írja kis kezdőbetűvel a népek és ünnepek nevét,

- tudjon kelteztést írni, írja helyesen a tőszámneveket kétezerig, valamint a betűkkel írt sorszámneveket,
- írja egybe az igekötőt az igével, ha az megelőzi az igét,
- megfelelően jelölje a teljes hasonulás egyszerűbb eseteit (egyjegyű mássalhangzó + *-val, -vel; -vá, -vé*).

NYELVI, IRODALMI ÉS EGYÉB ISMERETEK

A tanuló:

- különböztesse meg a tájszólást és a köznyelvet,
- ismerje a magyar nyelv szerepét és státuszát az anyaországban és Szlovéniában,
- ismerje fel és különböztesse meg a tanult szófajokat (ige, főnév, melléknév, számnév, a személyes, a kérdő és a mutató névmások), az egyszerű mondat fajtáit a beszélő szándéka szerint, az egyszerű mondat részeit (igei állítmány, alany, tárgy, idő- és helyhatározó, minőségjelző),
- ismerje a regény, az elbeszélő költemény és az elbeszélés műfaját, ismerje egy-két műfaji jellemzőjüket.

4.3.3 Várt teljesítmény a 9. osztály végén

BESZÉDÉRTÉS, BESZÉD

A tanuló:

- legyen képes eligazodni a mindennapi kommunikációs élethelyzetekben, alkalmazkodjon a beszédhelyzethez, tartsa be az alapvető udvariassági normákat,
- tudjon beszélgetést kezdeményezni és befejezni,
- tudja kifejezni kommunikációs szándékait (tudakozódás, véleménynyilvánítás, egyetértés, egyet nem értés, tetszés, nem tetszés),
- állapítsa meg hallott nem művészi szöveg lényeges adatait, fejtse ki véleményét a szövegről,
- legyen képes élménybeszámolót, leírást, ismeretterjesztő vagy médiaszöveg alapján beszámolót készíteni, azt közönség előtt bemutatni,
- tudja elmondani hallott vagy olvasott irodalmi szöveg tartalmát, fejtse ki véleményét, jellemezze valamelyik szereplőt,
- legyen képes történetet folytatni, előzményét elmondani,
- vegyen részt közös dramatizálásban,
- legyen képes szöveghűen, megfelelő szünettartással és hangsúllyal elmondani két memóriert,
- szóbeli megnyilatkozásaiban használja a köznyelvet, megfelelő hangsúllyal, hanglejtéssel és szünettartással beszéljen,
- tanári felszólításra és segítséggel javítsa ki nyelvhelyességi hibáit.

OLVASÁS, SZÖVEGÉRTÉS

A tanuló:

- legyen képes folyamatosan, érthetően, megfelelő hangsúllyal, hanglejtéssel és szünettartással felolvasni,
- legyen képes másfél oldalnyi, életkorának megfelelő szöveg néma olvasására, az olvasottak rövid összegzésére, oldja meg az alapvető információkat feltáró szövegértési feladatokat, fejtse ki véleményét a szövegről,
- ismerje fel irodalmi szövegek tagolódását (bekezdések; versszakok, verssorok),
- állapítsa meg irodalmi szövegek formáját (vers, próza),
- ismerje fel a drámai szöveget, különböztesse meg a komikust és a tragikust,
- állapítsa meg az epikai művek cselekményének helyét, idejét és menetét, az ok-okozati összefüggéseket, tudja csoportosítani a szereplőket,
- fogalmazza meg az irodalmi szöveg üzenetét, fejtse ki véleményét a szövegről,
- tudjon rokon értelmű és ellentétes jelentésű, valamint hangutánzó szavakat keresni,
- állapítsa meg a vers szerkezetét (versszak, verssor), ismerje fel a páros és a keresztrímet, tudjon költői jelzőt, hasonlatot és megszemélyesítést keresni.

ÍRÁS, ÍRÁSHASZNÁLAT

A tanuló:

- tudjon betűtévesztés, betűcsere, betűkihagyás nélkül írni,
- tudjon nyomtatványokat kitölteni,
- tudjon önéletrajzot, levelet, valamint elbeszélést, leírást és jellemzést írni,
- tudja irodalmi szöveg tartalmát összefoglalni,
- tudjon irodalmi szöveghez előzményt, folytatást, illetve más befejezést alkotni,
- jelölje megfelelően a mondatkezdést és a mondatzárást, használja megfelelően a vesszőt felsorolásakor, a *hogy, mert, aki, ami, de* kötőszavak előtt,
- jelölje megfelelően a *j* és *ly* betűt, a hosszú és rövid magán- és mássalhangzókat a begyakorolt szókincs legalább felében,
- használja helyesen a nagy kezdőbetűt személynevekben, állatnevekben, a földrajzi nevek zömében, az intézménynevekben, az irodalmi alkotások címében,
- írja kis kezdőbetűvel a népek és ünnepek nevét,
- tudjon keltezést írni, írja helyesen a tőszámneveket kétezerig, valamint a betűkkel írt sorszámneveket,
- írja egybe az igekötőt az igével, ha az megelőzi az igét,
- megfelelően jelölje a teljes hasonulás egyszerűbb eseteit (egyjegyű mássalhangzó + *-val, -vel; -vá, -vé*).

NYELVI ÉS EGYÉB ISMERETEK

A tanuló:

- különböztesse meg a tájszólást és a köznyelvet,
- ismerje a magyar nyelv szerepét és státuszát az anyaországban és Szlovéniában,
- ismerje fel és különböztesse meg a tanult szófajokat (ige, főnév, melléknév, számnév, a személyes, a kérdő és a mutató névmások), az egyszerű mondat fajtáit a beszélő szándéka szerint, az egyszerű mondat részeit (igei állítmány, alany, tárgy, idő- és helyhatározó, minőségjelző), különböztesse meg az összetett mondatot az egyszerűtől, állapítsa meg a tárgyi, okhatározói és minőségjelzői mellékmondatok fajtáját, a kapcsolatos és ellentétes mellérendelést,
- tudjon összetett szavakat alkotni, szavakat képezni,
- ismerje a regény, az elbeszélés, az elbeszélő költemény és az óda műfaját, ismerje néhány műfaji jellemzőjüket,
- tájékozódjon a legfontosabb magyar írók és költők és alkotásaik körében (szerző, mű címe, téma),
- tudja használni a helyesírási szótárt.

5 TANTÁRGYKÖZI KAPCSOLATOK

A magyar nyelv a kétnyelvű általános iskolában nemcsak tantárgy, hanem tanítási nyelv is. Így a tanulók más tantárgyak tanulásakor is fejlesztik magyar nyelvi tudásukat mind szóban, mind írásban. Nagyobb hangsúlyt kap ez az ún. nemzetiségi programot is megvalósító tantárgyak esetében, hiszen azoknál nemcsak ismeretszerzés és képességfejlesztés céljával használják ezt a nyelvet, hanem ezen a nyelven magyar vonatkozású tananyagokat dolgoznak fel.

Az első szakaszban a tantárgy keretében fontos szerepe van a készségtárgyakkal (**zenei nevelés, képzőművészeti nevelés, testnevelés**) való korrelációnak, illetve integrációnak, hiszen a kisiskolások zenével, mozgással, rajzban is kifejezhetik gondolataikat, érzéseiket, egyben a tanulók zenei nevelésnél szókincsüket is bővítik, gyakorolják a kiejtést, a helyes hangsúlyt és hanglejtést.

A tanulók tanórán kívüli tevékenységeiben (színházlátogatás, tevékenységi napok, ünnepélyek, rendezvények, projektnapok) is megvalósul a tantárgyköziség.

A **második**, de még inkább **a harmadik szakaszban** ismeretterjesztő szövegek olvasásával is megvalósul a tantárgyközi kapcsolat pl. történelemmel, földrajzzal, biológiával, képzőművészeti neveléssel, zenei neveléssel stb. A szlovén nyelvvel is gyakran megvalósulhat a tantárgyköziség, hiszen a tanulók a két tantárgynál részben ugyanazokkal a világirodalmi alkotásokkal ismerkednek, mindkét tantárgynál azonos szövegtípusokat alkotnak, stb. Így a két anyanyelvtanár együttműködve, közös tervezéssel támogatja és segítheti egymás munkáját, ezzel biztosítva a tanulók eredményesebb fejlesztését. A két nyelv közötti hasonlóságokat és különbségeket tudatosítva is nagyobb sikerre számíthatunk mindkét tantárgynál, ezért ezeket szükséges is kiemelni.

Az idegen nyelvek tanulása kisebb mértékben támogatja a magyar nyelv tanulását, de az ott elsajátított tanulási technikák és stratégiák itt is alkalmazhatók.

Az általános iskola **első szakaszában** szabad légkört biztosítunk a magyar nyelv tanulásához.

6 MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

Sok alkalmat adunk a tanulók spontán megnyilvánulásaira, szorgalmazzuk a játékos jellegű munkaformákat, különösen a felfedezési tanulást, javasoljuk a projektmunkát, a kooperatív tanulást és az integrált tanítást, amelyek alkalmazásával a legkülönbözőbb készségek, képességek, kompetenciák kialakulása veszi kezdetét. A tantárgy keretében igyekezzünk olyan módszereket alkalmazni, amelyek elősegítik a különböző tanulási stratégiák kialakulását. A tantárgy meglehetősen magas óraszámát ezt lehetővé is teszi.

A szabad, spontán légkör azonban nem jelenti a pedagógiai tevékenység tudatosságának a csökkenését, netán feladását. Gondoskodunk kell arról, hogy az egyes nyelvi funkciók arányosan fejlődjenek. Ügyeljünk arra, hogy az ún. közlő funkció mellett megfelelő hangsúlyt kapjon a kapcsolatteremtő és -fenntartó, valamint a kifejező és a poétikai funkció is. Az **írás és az olvasás elsajátítása** három évre húzódik szét, és egy nagyon erősen megalapozott, valamint párhuzamosan fejlesztett szóbeliségre épül. Az első osztályban a tanulók készülnek az írásra, olvasásra, olvasást-írást előkészítő gyakorlatokat végeznek, pl. a hallott szöveget szavakra, szótagokra, hangokra bontják, gyakorolják a hangok felismerését, a szavak megfelelő hangsúlyozását. A tanulók értelmi szintjétől és érettségétől függően ismerkedhetnek a nyomtatott betűkkel is. Az írni-olvasni tanulás súlypontja a második és a harmadik osztályra esik, de mindvégig szoros kapcsolatban marad a kommunikáció egyéb módjainak a gyakorlásával. Így az első osztályban több a beszélgetés és a beszédértés, a másodikban több az írás és az olvasás, a harmadikban pedig a beszélgetés, a beszédértés, az írás és az olvasás egyenlő arányban jelenik meg.

Első osztályban a tanulók beszédének és beszédértésének, az íráshoz és olvasáshoz szükséges grafomotorikus és egyéb készségeiknek fejlesztése az elsődleges feladat.

Az írás-előkészítés folyamatában fontos szerepe van a térbeli tájékozódás, a testen és az írólapon való tájékozódás fejlesztésének, a mozgási, valamint grafomotorikai gyakorlatoknak, hiszen a tanulók begyakorolják a laza kézmozgást, tudatosítják a testmozgást és a grafikai műveleteket. Megtanulják helyesen használni a különböző íróeszközöket, ügyelnek a helyes test- és kéztartásra. A szöveg meghallgatása után különböző mozgásokkal interpretálják a szöveg ritmusát.

Az írás és olvasás világába a tanulók spontán módon lépnek be: megismerik a mindennapi használatban előforduló tárgyakon lévő feliratokat, leírják és elolvassák saját és iskolatársuk nevét, az osztályban lévő tárgyak nevét, stb. Ezeket a szavakat tanítói segítséggel olvasgatják, rendezgetik stb. Tudatosan bennük a szavak hosszúsága, amit különböző módon bizonyítanak (kockákkal, vonalakkal...). Felismerik a szavakat, az első és az utolsó hangot / betűt. Játékos módon gyakorolják a hallási és vizuális megkülönböztetést.

A hangtanításnak mindig meg kell előznie a betűtanítást. Az írás előkészítése során olyan alapelemek birtokába juttatjuk a gyerekeket, melyek segítik a sikeres írástanulást. Játékos vonalvezetési, betűelem-vázolási gyakorlatokkal fejlesztjük a térbeli tájékozódást, a biztos és helyes ceruzafogást, ceruzanyomást, az összerendezett írásmozgást, ezzel is könnyítve a szép írás kialakulását.

A **második osztály** az ún. „ábécés szakasz”, amikor a tanulók szisztematikusan írástudókká válnak (elsajátítják a nagy és a kis nyomtatott, valamint a kis írott betűket). Tantervünk nem írja elő az írás- és olvasástanítás módszerét, a használatban levő tankönyv azt úgyis szabályozza. A globális olvasástanítás elemeit (szó és írásképe összekapcsolása) inkább csak az első osztályban tartjuk elfogadottnak.

Tekintettel arra, hogy tanulók különböző készségekkel rendelkeznek, a szisztematikus írástanítás különbözően hosszú ideig tarthat. A már írni és olvasni tudó és a jobb képességű tanulók számára az írástanítást individualizáljuk. A különálló betűk írását ne gyakoroltassuk túl hosszú ideig, inkább igyekezzünk minél előbb áttérni szavak írására, hogy a tanulók lehetőleg hamar megtapasztalják az írás valóságos értelmét, hasznos funkcióját.

A **harmadik osztályban** a legfőbb hangsúly az írás és olvasástechnika automatizálásán van, de emellett a tanulók elsajátítják a helyesejtés és a helyesírás alapjait is. Az írott kis- és nagybetűk tanítására és az írástechnika fejlesztésére javasolt tevékenységek az alábbiak:

1. a kis- és nagybetűk írásának és kapcsolásának tanulása,
2. a kis- és nagybetűk gyakorlása másolással a) írottól, b) nyomtatotttól,
3. a kis- és a nagybetűk gyakorlása diktálás után,
4. a kis- és a nagybetűk gyakorlása akaratlagos írással.
  - Az írástanítást célszerű kiegészíteni:
  - helyesírás-tanulással,
  - olvasástanulással,
  - helyesejtés-tanulással.

A tanulók gyakran másolnak írott és nyomtatott szövegről. Az írásforma elsajátítása ugyanis utánzáson alapszik. A lehető legkorábban célszerű a tollbamondást és az emlékezetből írást is alkalmazni. A tollbamondásokat hallási és látási megfigyeltetéssel készítjük elő. Először csak igen rövid szavakat, majd néhány szavas mondatot figyeltetünk meg, és próbálunk leírni. Emlékezetből elsősorban tárgyak, személyek nevét íratjuk, majd később cselekvést és tulajdon-ságot jelentő szavakat kapcsolunk hozzájuk.

A tanulók sikeres nyelvi szocializációja végett fontos, hogy az olvasás és az írás világába lépés mellett folyamatosan végezzenek egyéb tevékenységeket is. Ilyen a tanítóval, az iskolatársakkal és más beszédpartnerekkel való gyakori beszélgetés, párbeszéd. A beszéd az olvasáshoz is természetes módon csatlakozik: a tanulók megfogalmazzák az olvasott szövegek témáját, kigyűjtik a legfontosabb adatokat, megfogalmazzák véleményüket. Életkoruknak, tapasztalataiknak, szükségleteiknek megfelelően médiák révén is ismerkednek nem művészi és művészi szövegekkel, majd fokozatosan maguk is alkotnak ilyeneket, s közben gazdagodik szókincsük, fejlődnek helyesejtési, helyesírási szövegalkotási képességeik és készségeik.

Az irodalmi nevelés az általános iskola első szakaszában nem elsődlegesen a tanulói olvasáson alapszik, hanem a tanítói bemutatáson, mesélésen, olvasáson. A tanulók ezen kívül más médiákról is meghallgatnak irodalmi szövegeket, rádiójátékokat, megtekintenek bábjátékokat, gyermekelőadásokat, rajz- és gyermekfilmeket. Ebben a szakaszban nagyon fontos a pedagógus példamutató beszéde és előadói képessége, aki ennek hiányában minél gyakrabban éljen a különböző hanghordozók és a számítógép nyújtotta lehetőségekkel.

A tanulók csak akkor kezdenek önállóan irodalmi szövegeket olvasni, amikor már automatizálták az olvasást. Jó, ha az első olvasásra kerülő szövegeket már szinte könyv nélkül tudják. Ezért az olvasást megelőző időszakban célszerű minél több mesét és verset tárgyalni.

Az irodalmi nevelés legfőbb célja, hogy a tanulókat esztétikai élményhez juttassa, érzelmeiket, világlátásukat, emberi magatartásukat gazdagítsa, olvasás iránti igényüket felkeltse.

Az irodalommal való ismerkedésben nagyon fontos szerepe van a bevezető motivációnak, az érdeklődéskeltésnek, hiszen így a tanulóknak érzelmeket vagy asszociációkat mozgathatunk meg. A motivációt vagy ráhangolást nem csak nyelvi eszközök segítségével, hanem mozgással, zenével, képzőművészeti kifejezéssel is végezhetjük. A sikeres motiváció nagyban fokozza az irodalmi élményt, ösztönzi az alkotóképességet is.

A szövegfeldolgozás javasolt eljárásai:

1. A szöveg meghallgatása/ olvasása előtt:
  - a) hangulati felkészülés motiváció, ráhangolás (lehet a szöveghez kapcsolódó vers, ének, találós kérdés, kép segítségével)
  - b) tartalmi felkészülés érdeklődéskeltés, kapcsolás meglevő ismeretekhez (lehet szómagyarázat is)
  - c) olvasástechnikai előkészítés (a nehéz szavak, új kifejezések kiemelése, szótagoló olvasása)
2. A tanulók a szöveg meghallgatása/ olvasása közben:
  - a) figyelmüket a beszélőre és a hallott vagy írott szövegre összpontosítják,
  - b) betartják a megbeszélt szabályokat (pl.: nem játszanak, beszélgetnek, zajongnak, stb.),
  - c) a második osztályban a szövegeket hangosan elolvassák, harmadikban pedig már többnyire némán; minden szöveget legalább kétszer olvasnak el.
3. A szöveg meghallgatása/ olvasása után:
  - a) feladatokat oldanak meg, amelyekkel bizonyítják a szövegértést,
  - b) kifejtik és indokolják a szöveggel kapcsolatos véleményüket,
  - c) maguk is hasonló szóbeli és írásbeli szöveget alkotnak tanítói kérdések, képek vagy írott példa alapján.

Az irodalmi nevelés fő célja az olvasás iránti igény felkeltése. Aki azonban nem tanul meg olvasni, az nem szeret olvasni. Ezért az olvasási készséget és az olvasási kedvet állandóan fejleszteni kell. A tanító ügyeljen arra, hogy mindennap olvasson egy keveset a gyerekeknek, és a szülőket is erre szoktassa.

A művészi szövegek olvasásának/mesélésének lehetőségei között számba kell vennünk:

- a családi olvasást, vagyis a hagyományos közös (esti) meseolvasásokat, amelyek a tanulók első „olvasási” tapasztalatai, stresszhelyzetmentes élményei, amelyek során nemegyszer maguk a tanulók is bekapcsolódnak az olvasásba, a szülők mellett „olvassák” a címetek, a már megismert szavakat stb.;
- a folytatásos olvasást, azaz hosszabb műveknek több órára kiterjedő tanítói bemutatását; azokat a meséket, mondákat, elbeszéléseket dolgozzuk így fel, amelyeket már ebben az életkorban is mélyen átéreznek a tanulók, kezdő olvasó voltuk miatt viszont nem tudnának maguk elolvasni;
- az esős időben való olvasást, a meseórát, amellyel általában a napköziben lehet családias, nyugodt légkörben kellemes perceket szerezni a tanulóknak, biztosítva kívánságaiknak megfelelően mindig más vagy éppen ugyanazt a mesét.

A tanterv kiemelten foglalkozik a szóbeli nyelvhasználat fejlesztésével. A beszéd és a beszéd megértése azért is fontos, mert a megfelelő nyelvi szint hiányában problematikus lehet az olvasás és az írás megtanulása. A szóbeli nyelvhasználat fejlesztése két területre irányul: a beszédművelésre és a beszédfejlesztésre.

A beszédművelés a nyelv akusztikus oldalának, azaz a nyelv jelszerű eszközi használatának ápolása. Foglalkozunk a helyes kiejtéssel, a beszédfonetikai eszközök használatával, megerősítésével, továbbfejlesztésével, a beszédhallás fejlesztésével, a beszédstílus szépitésével a gondolatok és érzések kifejezésének, illetőleg mások szóbeli megnyilatkozásainak megértése érdekében.

A beszédfejlesztés a beszédműveléssel egy időben történik. Feladata a nyelvi eszközök (szavak, alkalmi és állandósult szókapcsolatok, kifejezések) gazdagítása, a mondatalkotás pontosítása, az összefüggő beszéd szerkezetének és stílusjegyeinek gondozása. A tanterv hangsúlyozza a tartalmas és folyamatos közlés jelentőségét. Kiemeli azonban a társalgás, a párbeszéd fontosságát is. Lényeges, hogy a tanulók a kommunikálás mindkét szerepét (feladó/címzett) elsajátítsák, és biztonsággal kapcsolódjanak be a vitákba, kérdéseik segítségével mélyítsék, esetleg tereljék új irányba a közlés és a beszélgetés fonalát.

Az általános iskola **második szakaszában** folyó munka nagyban hasonlít az első szakaszéhoz, hiszen még mindig a képességfejlesztésen van a hangsúly. Fokozatosan azonban a tanulók egyre több nyelvi és irodalmi ismeretet is szereznek. Az anyanyelvi és irodalmi nevelés központjában a kommunikáció, illetve a szöveg áll. A tanulók hallott szövegek mellett az olvasás elsajátításával egyre gyakrabban foglalkoznak írott szövegekkel. Életkoruknak, képességeiknek, tapasztalataiknak és érdeklődésüknek megfelelő irodalmi és nem irodalmi szövegeket hallgatnak meg, olvasnak, azokról beszélgetnek. Fokozatosan egyre önállóbban maguk is alkotnak hasonlókat. Az irodalmi nevelés célja még mindig az élményszerűség, az olvasási kedv felébresztése, illetve fokozása.

A hatodik osztálytól, de főképp a **harmadik szakaszban** hangsúlyosabbá válik az ismeretszerzés. A **nem irodalmi szövegekkel** való foglalkozás szorosan kapcsolódik a tanulók előismereteihez, a társadalmi és természeti környezetben szerzett tapasztalataikhoz, a többi tantárgyból tanultakhoz. A középpontban mindig az aktív tanulói tevékenység álljon: gyűjtőmunka, problémamegoldás, egyéni vélemények ütköztetése és egyeztetése, indoklás, szituációteremtés, szerepjátszás stb. Ezt lehet frontális formában is végezni, de megfelelőbb a pár- és csoportmunka. Fontos, hogy a beszélgetés, az interakció többnyire ne a tanuló és a tanár között folyjék elsősorban, hanem a tanulótársak között. Mindezzel automatikusan fejlődik szövegelemző és -alkotó képességük. Hallgatáskor/olvasáskor fejlődik koncentrációs képességük, figyelmük, amikor megindokolják véleményüket, fejlődik bíráló képességük, logikus gondolkodásuk és beszédképességük. Amikor beszélnek/írnak, tudatos szövegalkotó tevékenységet folytatnak, amelynek során figyelembe kell venniük az üzeneten túlmenően a címzettet is. Minthogy a szövegértés és a szövegalkotás a nyelvi képességektől is függ, a tanulók önállóan fejlesztik nyelvtani, helyesírási, közlési lehetőségeiket. Így kiküszöbölik a leggyakrabban előforduló nyelvtani-nyelvhelyességi, helyesírási, helyesejtési és stílusbeli hibákat.

A nem irodalmi szövegek tárgyalása során mind a négy kommunikációs képességet (hallgatás, olvasás, beszéd, írás) fejlesztjük. A tanulók jártasságot szereznek a nem irodalmi szövegek szó- és írásbeli alkotásában is. A szó- és írásbeli szövegalkotás során tudatosítják, hogy a szövegalkotás tervszerű és tudatos folyamat, amelynek során több mindent figyelembe kell venniük: ismerni kell a témát, a nyelv lehetőségeit, a címzettet; hallgatáskor, olvasáskor pedig megszokják, hogy a szöveget gondosan és kritikusan kell követni, s a róla alkotott véleményt alaposan megindokolni.

Az olvasott szövegek feldolgozásakor meghatározzák a szöveg célját, jellemzőit, szerkezetét, mondatainak funkcióját, fajtáit, szavainak jelentését, stílusértékét, megfelelő nyelvtani kategóriákba sorolják azokat. A tanulók tehát nem az absztrakt nyelvi rendszert sajátítják el, hanem a funkcionáló, a kommunikációban élő nyelv egységeit, jellemzőit, kommunikatív szerepét állapítják meg, rögzítik, a szövegben szereplő jelenségek megfigyelése alapján fejlesztik nyelvismeretüket, beleértve a nyelvhelyességet, a helyesírást, a beszédművelést és a stilisztikai helyesség tudnivalóit is.

A tanulók a nyelv lényegéről, a nyelvi szintekről, a magyar nyelv státuszáról, a nyelv területi, társadalmi és kommunikatív változatairól, a magyar nyelv történetéről szereznek ismereteket.

A nem irodalmi szövegek feldolgozásának lehetséges módja:

- a megtárgyalandó szöveg műfajának, témájának bejelentése;
- a tanulók megbeszélnek a szöveg műfajával, témájával kapcsolatos előismereteiket, elvárásokat;
- bizonyos szavak, kifejezések magyarázata, ha a tanár úgy ítéli meg, hogy ez szükséges;
- a szöveg meghallgatása, illetve olvasása (lehet egyszeri vagy kétszeri is);
- a szöveg elemzése megadott szempontok, illetve feladatok segítségével;
- a szöveg elemzését követi hasonló jellegű szövegek közös vagy egyéni megalkotása szóban vagy írásban.

Az **irodalmi nevelés** központjában a művészi szöveg áll. Minden más (pl. szerzői életrajz, a történelmi körülmények számbavétele, irodalomelméleti alapismeretek, mitológiai vonatkozások stb.) csak a tanuló látókörének szélesítésére és az elemzési jártasság erősítésére szolgál.

A művészi szövegek kiválasztásában az irodalmi érték és a tanulók olvasási, szövegértési és -elemzési készségei számítanak szempontnak. Mivel kizárólag kánonirodalommal nehéz olvasóvá nevelni a tanulókat, időnként szórakoztató jellegű irodalmat (kortárs ifjúsági regények) is vigyünk be az órákra.

A tanterv nem határozza meg címszerűen a feldolgozandó műveket, hiszen azok kiválasztását nagyban befolyásolja az érvényes tankönyvcsalád, de ily módon teret enged a tanári szabadságnak is. Meghatározza viszont az általános műveltség körébe tartozó magyar irodalmi műveket, ügyelve a műfaji és tartalmi változatosságra. Mivel világirodalmi alkotásokkal szlovénóránál is találkozunk, itt a középpontban mindig a magyar irodalom alkotásai állnak. A klasszikus irodalom mellett helyet kapott a kortárs, ezen belül a muravidéki magyar irodalom is. Tantervünkben mindhárom műnem képviselteti magát, túlsúlyban van az epika (kb. 50%), azt a líra követi. A dráma az alsóbb osztályokban dramatizálás formájában jelenik meg, tudatos tanítása csak az utolsó szakaszban jelenik meg.

A tevékenység során mindig keressük, kerestetjük a hasonlóságokat és a különbségeket (pl. a műfajok között, a verses és a prózai művek között, az ifjúsági és a nem ifjúsági művek között, a szépirodalmi és a szórakoztató alkotások között, az egyes szereplők vagy a különböző alkotók között stb.).

A harmadik szakaszban részben kronologikus irodalomtanítás folyik, némi irodalomelméleti és -történeti ismeretszerzéssel.

A tanulók házi olvasmányként a harmadik szakaszban minden osztályban három könyvet olvasnak el. Ebből kettő kötelező (egy kánon és egy szórakoztatóbb jellegű), a harmadik pedig választható a megadott listáról. Fontos, hogy az otthoni olvasásra a tanár sokféleképpen motiválja a tanulókat, olvasás közben irányítsa őket, élményeikről menet közben is beszámoltassa őket.

7 A TELJESÍTMÉNY ÉRTÉKELÉSE

Az **első szakaszban** rendkívül fontos, hogy a pedagógus minden tanuló esetében folyamatosan pontos, a tanulók erős és gyenge pontjait feltáró visszajelzéseket adjon a tanulóknak és szüleiknek, valamint a többi kolléga felé. Ebben a szakaszban elsősorban a szóbeli haladást és az olvasási készséget értékeljük, de fokozatosan az írásbelit is. Értékelésünk akkor felel meg küldetésének, ha fenntartja és továbbfejleszti a kisiskolások kezdeti tanulási motiváltságát, segíti őket az esetleges lemaradások pótlásában.

A szóbeli tanári értékelés legyen nyilvános és indokolt. Idővel a tanulókat arra kell ösztönözni, hogy egymást és önmagukat is (pl. felolvasáskor, versmondáskor, olvasmányok tartalmával kapcsolatos szóbeli beszámoló, dramatikus játékok) értékeljék. A pedagógus feladata, hogy rászoktassa őket az előítélet és részrehajlás nélküli objektív ítéletre.

Az írásbeli munkákat a pedagógus többnyire azonnal javítsa, értékelje és javíttassa. Az értékelés ebben az esetben se maradjon tartalmi indoklás nélkül, tömören és tájékoztató szándékkal fogalmazzuk meg a szövegesen észrevételeinket és megjegyzéseinket.

A **második szakaszban** is fontos alapelv, hogy a tanulók szinte minden szóbeli és írásbeli produktumát néhány szóban vagy mondatban értékeljük. Mivel a tanulók olvasási képességének fejlesztése még mindig nagyon fontos, úgy azt továbbra is értékeljük. Az értékelés pontos, lényegre törő és előremutató legyen. Többnyire csak annyit íratassunk a tanulókkal, amennyit értékelni, javítani és javíttatni tudunk. Minél több alkalommal végeztessünk a tanulókkal önellenőrzést is!

Írásbeli szövegalkotáskor lehetőleg mindig adjunk néhány mondatos szöveges értékelést! A számszerű értékelés ugyanis nagyon gyakran nem ad megfogható információt és segítséget a tanuló és a szülő számára.

Hosszabb szóbeli megnyilatkozáskor az értékelés folyamatába vonjuk be a többi tanulót is. Ilyenkor adjuk meg a megfigyelési szempontokat, a kritériumokat. Magának az értékelt tanulóknak is adjuk a lehetőséget, hogy értékelje saját teljesítményét. Nagyon fontos szempont, hogy a tanulót elsősorban ne másokhoz viszonyítva, hanem tulajdon fejlődése szempontjából értékeljük.

Amikor a tanulókat új tanár kapja meg, célszerű diagnosztizáló mérést végeznie, hogy könnyebben meg tudja tervezni az egyes tanulók hatékony, egyénre szabott fejlesztését.

Annak ellenére, hogy az irodalmi nevelésnél a számonkérés történhet szóban és írásban, mégis a szóbeliségen legyen a hangsúly.

A **harmadik szakaszban** is érvényes szinte minden, amit az előzőekben leírtunk. Mivel itt már több ismeretet szereznek a tanulók, a tanár abba a csapdába eshet, hogy elsősorban ezek elsajátítását értékelje, ami viszont teljesen elhibázott. Az ismereteket mindig funkcionalitásukban mérjük és értékeljük, és nem elméletieskedve. Ez persze nem zárja ki a nyelvi jelenségek és fogalmak pontos ismeretét, de definíciókat semmilyen esetben sem kérünk számon. Fontos az is, hogy a szóbeli feleletek ne szoruljanak háttérbe.

Arra is ügyeljünk, hogy a tanítási gyakorlat sokszínűségéhez hasonlóan a tanulókat is minél többféle helyzetben értékeljük.

Minél gyakrabban éljünk a formatív értékelés lehetőségével. Ennek az értékelési formának az a célja, hogy folyamat közben irányítsa, segítse a tanulókat. Nem minősítést jelent, hanem egyrészt a tanulási sikerek megerősítését, másrészt a tanulási hibák, nehézségek feltárását. Mivel az értékelés nagy hatással lehet a tanuló tanulási motivációjára, ügyelni kell arra, hogy mindig valós érvekkel támasszuk alá, legyünk tapintatosak, de pontosak.

OSNOVNA ŠOLA

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

